

TC.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

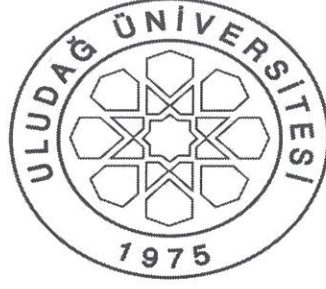
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ AİT OLMA DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ: ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dizem YILMAZ SAYAR

BURSA
2016

TC.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ AİT OLMA DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ: ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dizem YILMAZ SAYAR

Danışman
Doç. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN

BURSA
2016

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Dizem YILMAZ SAYAR

22/06/2016

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Düzeylerinin İncelenmesi: Uludağ Üniversitesi Örneği” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Dizem YILMAZ SAYAR

Danışman

Doç. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN

Eğitim Bilimleri ABD Başkanı

Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda 801021001 numara ile kayıtlı Dizem YILMAZ SAYAR'ın hazırladığı "Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Düzeylerinin İncelenmesi: Uludağ Üniversitesi Örneği" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 22/06/2016 günü 11.00-13.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Doç. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN

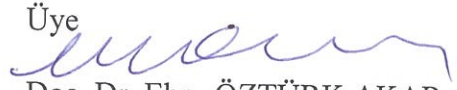
Uludağ Üniversitesi

Üye

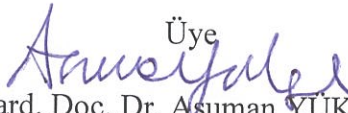
Doç. Dr. Ebru ÖZTÜRK AKAR

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye
Yard. Doç. Dr. Asuman YÜKSEL

Uludağ Üniversitesi

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince akademik bilgisini, desteğini ve vaktini benden esirgemeyen, çalışmalarına titizlikle katkı sağlayan ve onun öğrencisi olduğum için kendimi şanslı saydığım kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN'a; tez aşamasında verilerin toplanmasında her türlü desteği sağlayan Prof. Dr. Mehmet Reşat PEKER'e, Yard. Doç. Dr. Asuman YÜKSEL'e ve öğretim görevlisi Dr. Ömer Faruk KABAĞÇI'YA teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmalarım da kararlı oluşumu ondan aldığıma inandığım, titizliğiyle hayatımda yaptığım işlere yön veren, iyi bir yerlere gelebilmem için her türlü çabayı gösteren, mükemmeliyetçi yönünü bana aktaran canım babama sonsuz teşekkürler.

Hayatım boyunca her anımda elimden tutan, yüreklendiren, varlığıyla güç ve mutluluk veren, ona benzemekten gurur duyduğum, sıcacık kucağı ile her zaman sevgi aşılayan, dünyalara bedel canım anneme sonsuz teşekkürler.

Yaşadığım her ana şahitlik eden, anne babamdan sonra beni büyüten, bu mesleği edinmemdeki en büyük yol göstericim, kıymetlim, ablam Deniz YILMAZ KÖSE'ye ve doğduğu andan itibaren gönlümüze hep neşe katan biricik yeğenim Zeynep KÖSE'ye sonsuz teşekkürler.

Çalışmalarım sırasında akademik yönüyle bana örnek olan, desteğini, enerjisini, bilgisini benden esirgemeyen, varlığı ile beni hep cesaretlendiren, hayatımdaki yegane varlığım olan eşim Burak SAYAR'a gönülden teşekkürlerimi sunuyorum ve tezimi ona ithaf ediyorum.

Dizem Yılmaz Sayar

Özet

Yazar : Dizem YILMAZ SAYAR
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XIII+ 75
Mezuniyet Tarihi : 19.06.2016
Tez : Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Düzeylerinin İncelenmesi:
Uludağ Üniversitesi Örneği
Danışmanı : Doç. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ AİT OLMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Bu araştırmanın temel amacı Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gören psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve birinci öğretim (B.Ö.)- ikinci öğretim (İ.Ö.) değişkenlerine göre incelenmesidir. Araştırmaya Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri bölümünden 409 (313 kız, 96 erkek) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara Ait Olma Ölçeği (AOÖ) ile birlikte araştırmacı tarafından geliştirilen bir Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Psikolojik danışman adaylarının AOÖ'den aldıkları toplam puanların cinsiyet, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. değişkenleri açısından incelenmesi için t-testi kullanılmıştır. Sınıf düzeyinin AOÖ toplam puanına etkisi Tek Yönlü ANOVA ile incelenmiştir. Cinsiyet, sınıf düzeyi ve çift anadal değişkenlerinin AOÖ alt ölçek puanlarına etkilerini incelemek için Tek Yönlü MANOVA

kullanılmıştır. B.Ö.-İ.Ö. değişkeninin AOÖ alt ölçek puanlarına etkisi ise t-testi ile incelenmiştir. Bulgulara göre, kız psikolojik danışman adaylarının AOÖ toplam ve alt ölçek (aile, arkadaş, meslek) puanları erkek psikolojik danışman adaylarının puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Sınıf düzeyinin AOÖ toplam ve alt ölçek puanlarına etkisi yoktur. Psikolojik danışman adaylarının AOÖ toplam puanları, çift anadal öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ancak çift anadal değişkeninin AOÖ alt ölçek puanları üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. B.Ö.-İ.Ö değişkeni bakımından psikolojik danışman adaylarının AOÖ toplam puanları, aileye ait olma ve mesleğe ait olma alt-ölçek puanları anlamlı bir biçimde ve B.Ö. öğrencisi olan adayların lehine farklılaşmaktadır. Arkadaş grubuna ait olma puanları B.Ö.-İ.Ö. gruplarında anlamlı bir fark göstermemiştir.

Anahtar sözcükler: Ait olma, psikolojik danışman adayları, psikolojik danışman eğitimi.

Abstract

Author : Dizem YILMAZ SAYAR
University : Uludağ University
Field : Institute of Educational Sciences
Department : Psychological Counseling and Guidance
Property of the Thesis : Thesis of Master Degree
Number of Pages : XIII+75
Dagree Date : June 2016
Thesis : Investigation of Belongingness of Prospective Psychological Counselors:
The Case of Uludağ University
Supervisor : Assoc. Prof. Nagihan OĞUZ DURAN

INVESTIGATION OF BELONGINGNESS OF PROSPECTIVE PSYCHOLOGICAL COUNSELORS: THE CASE OF ULUDAĞ UNIVERSITY

The main purpose of this study is to investigate the belongingness levels of psychological counselor candidates' in regard to gender, grade-level, double major, and day program (D.P.) - evening program (E.P.) variables. A total of 409 (313 female and 96 male) Guidance and Psychological Counseling undergraduate students studying in Uludağ University Faculty of Education, Department of Educational Sciences participated the study. A Personal Information Form developed by the researcher was administered to the participants together with the Sense of Belonging Scale (SBS). To examine the SBS scores of the participants considering their gender, majors, and programs (D.P.-E.P.) t-test was conducted. One-Way ANOVA was used to examine the effect of grade level on the SBS total scores. One-Way MANOVA was used to examine the influence of participants' gender,

grade-level, and majors variables on their SBS subscale scores. The effect of D.P.-E.P variable on the SBS subscale scores were investigated with a t-test. Results indicated that, female counselor candidates scored significantly higher on both the SBS total score and the SBS sub-scale (family, friends, occupation) scores than the male counterparts. Grade-level had no influence on the total SBS scores and the SBS sub-scale scores. Double major counselor candidates had significantly higher total SBS scores. Double-major has no effect on the SBS sub-scale scores. With respect to D.P.-E.P. variable, the total SBS scores and the belonging to family and belonging to occupation sub-scale scores differed significantly across groups in favour of D.P. students. No significant difference was found between D.P.-E.P groups with respect to belonging to friends sub-scale scores.

Key words: Belongingness, psychological counselor candidates, education of psychological counselor.

İçindekiler

Sayfa No

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. BÖLÜM: Giriş	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırma Soruları.....	8
1.3.Amaç.....	9
1.4.Önem.....	9
1.5.Varsayımlar.....	11
1.6.Sınırlılıklar.....	11
1.7.Tanımlar.....	11
2. BÖLÜM: Literatür	13
2.1. Ait Olma Kavramını Ele Alan Kuramsal Yaklaşımlar	13
2.1.1. İhtiyaç Kuramında Ait Olma	14
2.1.2. Bireysel Psikoloji Kuramında Ait Olma	17
2.1.3. Gerçeklik Terapisinde Ait Olma	18
2.1.4. Öz-Belirleme Kuramında Ait Olma	19
2.2. Ait Olma Çeşitleri	21
2.2.1. Arkadaş Grubuna Ait Olma	21

2.2.2. Aileye Ait Olma	22
2.2.3. Mesleğe Ait Olma	22
2.3. Ait Olma ile İlgili Yapılan Çalışmalar	24
2.3.1. Ait Olma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	24
2.3.2. Ait Olma İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	29
3. BÖLÜM: Yöntem	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2.Evren ve Örneklem	33
3.3.Veri Toplama Araçları	35
3.3.1.Kişisel Bilgiler Formu	35
3.3.2.Ait Olma Ölçeği	35
3.4.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	36
4.BÖLÜM: Bulgular ve Yorum.....	38
4.1. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Çift Anadal ve B.Ö.-İ.Ö. Değişkenlerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapmalarına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	38
4.2. Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Çift Anadal ve B.Ö.-İ.Ö. Değişkenlerinin Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarına Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44
4.2.1. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumu	44
4.2.2. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumu.....	47
4.2.3. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Çift Anadal Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumu.....	49

4.2.4. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının B.Ö.-İ.Ö. Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumu.....	51
5.BÖLÜM: Tartışma ve Öneriler	53
5.1. Tartışma	53
5.2. Öneriler	58
5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler	58
5.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler	60
KAYNAKÇA	62
EKLER	70
EK 1	71
EK 2	72
EK 3	73
EK 4	74
ÖZ GEÇMİŞ	75

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve B.Ö.-İ.Ö. Değişkenlerine Göre Dağılımı	34
2. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları	39
3. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları	40
4. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Çift Anadal Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları.	42
5. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının B.Ö.-İ.Ö. Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları.	43
6. Psikolojik Danışman Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ait Olma Toplam Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	45
7. Psikolojik Danışman Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ait Olma Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Tek Yönlü MANOVA Sonuçları.	45
8. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyete İlişkin Bonferroni Testi Sonuçları	46
9. Psikolojik Danışman Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ait Olma Toplam Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	48
10. Psikolojik Danışman Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ait Olma Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Tek Yönlü MANOVA Sonuçları.....	48
11. Psikolojik Danışman Adaylarının Çift Anadal Değişkenine Göre Ait Olma Toplam Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	50

12. Psikolojik Danışman Adaylarının Çift Anadal Değişkenine Göre Ait Olma Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Tek Yönlü MANOVA Sonuçları.....	50
13. Psikolojik Danışman Adaylarının B.Ö.-İ.Ö. Değişkenine Göre Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının T-Testi Sonuçları	51

Kısaltmalar Listesi

B.Ö : Birinci Öğretim

İ.Ö : İkinci Öğretim

PDR : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

1. Bölüm

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve araştırma ile ilgili tanımlara yer verilecektir.

1.1.Problem Durumu

Ait olma, eğitim, psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, psikiyatri, hemşirelik, coğrafya, antropoloji, din vb. pek çok alanda üzerinde çalışıldığı görülen kavramlardan biridir. Özellikle eğitim ve psikoloji alanlarında, ait olmanın pek çok başka kavramla ilişkisi tartışılmış ve araştırılmış; yaygın olarak kabul gören pek çok kuramda da ait olma kavramına yer verilmiştir. Örneğin; Maslow (1943)'un Motivasyon Kuramı'nda, Adler (1964; 2015)'in Bireysel Psikoloji Kuramı'nda, Glasser (1999)'ın Gerçeklik Terapisi'nde, Deci ve Ryan (2000)'in Öz-Belirleme Kuramı'nda ait olma kavramına rastlamak mümkündür.

İnsan yaşamın bir parçası olup kendisinin bir yere ait olduğu duygusunu hissetmek ister. Çocukluktan itibaren başlayan ve ilk olarak anneye ait olma olarak ortaya çıkan bu ihtiyaç ileriki yaşlarda diğer kişilerle dostça duygular yaşayarak karşılanır. Bu süreçte birey kendisine ait bir kimliğe de sahip olmak ister ve buna tek başına ulaşamadığında bir gruba ait olmaya çalışır. Böyle bir durumda oluşan kimlik duygusu bir gruba ait olmaktan dolayı oluşur (Geçtan, 1980). Bireyin içinde doğduğu aile çevresinin ardından sosyal bir çevreye girmenin ilk formel basamağı olan anaokulu ile başlayan ve tüm hayat boyunca devam eden ait olma süreçleri kişiye hep yeni grup alternatifleri sunar. Eğitim-öğretim sürecinde kişinin bir gruba ait olma ihtiyacını karşılayabilmesi mesleki veya sosyal başka gruplara dahil olduğunda ait olma ihtiyacının karşılanmasında kolaylıklar sağlayacaktır. Çünkü "Aidiyet anlık bir his değildir. Ömür boyu süren, insanın yaşamı boyunca ihtiyaç hissettiği bir duygudur.

Dolayısıyla aidiyetin derinden, süreğen şekilde varlığını koruması, ince ince duyumsanması, asla kaybolmaması gerekir" (Güneş, 2015, s.33).

Ait olma ile ilgili yapılan araştırmalar bu kavramın insan hayatının her aşamasında çok önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Örneđin; ilköğretim öğrencilerinin ait olma düzeyleri ile ilgili çeşitli araştırmaların bulguları, okula ait olma düzeyi yüksek olan ilköğretim öğrencilerinin istenmeyen davranışlar sergilemediklerini (Ocak, 2004) ve bu öğrencilerin daha yüksek akademik başarıya sahip olduklarını (Baskin, Quintana & Slaten, 2014; Sarı, 2012); ortaöğretim öğrencileriyle yapılan bazı araştırmaların sonuçları ise okula ait olma düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının (Sarı, 2013) ve algılanan iře yararlık ile öz-yeterliliklerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Walker & Greene, 2009). Üniversite öğrencilerinin ait olma düzeyleri ile ilgili çeşitli araştırmaların bulguları da benzer olumlu etkilere işaret etmektedir. Aileye, arkadaş grubuna ve mesleğe ait olma düzeyi yüksek öğrencilerin planlı ve geleceğe yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları (Koçyiđit, 2014); kendisini mesleğine ve arkadaş grubuna ait hissedenden öğrencilerin işsel yaşam amaçlarının olumlu olarak etkilendiği (Ođuz-Duran & Yılmaz-Sayar, 2016); akran grubu ve ailesine ait olma düzeyi yüksek olan öğrencilerin kariyeriyle ilgili karar verirken güçlük yaşamadıkları (Slaten & Baskin, 2014); aileye ait olma düzeyi yüksek olan öğrencilerin intihar düşüncesine sahip olmadıkları (Płoskonka & Servaty-Seib, 2015) bu bulgular arasındadır. Ait olma ile ilgili, öğrenci gruplarının dışında kalan ve çalışan bireyler üzerinde yapılan diğer çalışmalar da ait olma düzeyi yüksek olan bireylerin yöneticilerine güvendiklerini (Akdoğan & Köksal, 2014); kurum içinde ortak değerler geliştirdiklerini (Vurgun, 2013) ve değişikliklere açık olduklarını (Öztop, 2014) göstermiştir.

Buna göre yapılan araştırmaların bulguları incelendiğinde hangi yaş döneminde olursa olsun bireylerin ait olma düzeylerinin yüksek olmasının pek çok olumlu getirisi olduğunu görmek mümkündür. İnsanın temel ihtiyaçları arasında yer alan ait olma ihtiyacının her yaş döneminde doyurulması gerekmektedir. Kişinin ait olma ihtiyacının gelişim görevleri doğrultusunda karşılanabilmesinde ve bu ihtiyacın doyurulmaması sonucunda ortaya

çıkabilecek sıkıntıların giderilmesinde etkin bir şekilde görev alacak meslek elemanları arasında ilk sıralarda psikolojik danışmanlar gelmektedir. Psikolojik danışmanlar çeşitli yaş gruplarında yer alan bireylerle (çocuk, ergen, yetişkin, yaşlı) çalışarak; bu kişilerin hem kendi yetenek ve kişilik özelliklerini gerçekçi olarak tanımalarına hem de başkalarıyla etkili iletişim kurup, doğru kararlar verebilmelerine yardım eden kişiler olarak tanımlanır. Türkiye'de psikolojik danışman, lisans eğitimi ile gelişim psikolojisi, öğrenme psikolojisi, sosyal psikoloji, kişilik kuramları gibi temel psikoloji derslerinin dışında psikolojik danışma ilke ve teknikleri, rehberlik, mesleki rehberlik ve etik, psikolojik testler derslerini alan ve mezun olduğunda eğitim-öğretim kurumlarındaki psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışma imkanı olan, bunun dışında özel ya da devlete ait çeşitli kurumlarda çocuk, ergen, yetişkin, aile gibi pek çok değişik gruplarla çalışmak için uzmanlaşmış kişilerdir (Tan, 1992). Faydalı ve yerinde bir yardım sağlayabilmek için psikolojik danışmanların lisans eğitimleri sırasında etkili psikolojik danışman özelliklerine sahip bireyler haline gelmeleri gerekmektedir.

Psikolojik danışman eğitimcileri için de etkili bir psikolojik danışmanın özelliklerini bilmek psikolojik danışman adaylarının eğitimleri sırasında bu özellikleri geliştirmelerini sağlayarak onların mesleklerine ait olma düzeylerini yükseltmek açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle, alan yazında etkili bir psikolojik danışmanın sahip olması beklenen özellikleri ele alan çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür. Örneğin; Corey (2005; 2008) etkili bir terapötik birey olabilmenin temel özelliğinin mücadeleye istekli olma ve hangi özelliklerin bireylerin yaşamlarında değişikliklere sebep olacağı konusunda düşünmek olduğunu vurgulamıştır. Etkili bir psikolojik danışman güçlü bir kişilik yapısına sahiptir. Öz saygısı vardır ve kendisini sever. Kendi güçlerini tanıma konusunda farkındalık sahibidir. Aynı zamanda diğer kişilerin de güçlü hissetmesine yardımcı olabilir. Değişime açıktır ve yaşamına yön verecek kararlar alabilir. Olduğundan farklı görünmez, içten ve otantiktir. Kendisini dahi

eleştirebilen bir mizah anlayışı vardır. Hata yapmaktan çekinmez ve hatasını kabul eder. Anı yaşamının önemini farkındadır. Kültürel değerlere karşı duyarlıdır. Diğer bireylere değer verir ve onların mutluluğuyla ilgilenir. İşini sever ve işine bağlıdır. Diğer kişilerde ilişkisinde sınırlarını iyi bir şekilde ayarlayabilir. Hackney ve Cormier 'e (2005; 2008) göre ise etkili psikolojik danışmanlar, iç görü sahibidirler. İyi oluş düzeyleri yüksektir. Çok kültürlüdürler ve değişik düşüncelere açıktırlar. İşlerinde uzman, objektif ve güvenilirlerdir.

Eğitimleri sırasında tüm bu özellikleri geliştirip etkili bir biçimde kendilerini mesleki kimliklerinin bir parçası yapmalarını sağlayabilmek için akademik anlamda pek çok ders alan psikolojik danışman adaylarının temel ihtiyaçların karşılanmaması sonucunda ortaya çıkabilecek problemleri çözümede bireylere yardımcı olma konusunda etkin olmaları gerekmektedir. Bu nedenle de özellikle bir yardım mesleği olan PDR lisans programı öğrencilerinin eğitimleri sırasında ve sonraki süreçlerde ait olma ihtiyaçlarının karşılanması oldukça önemlidir. Ait olmanın üç alt boyutu kapsamında düşünüldüğünde ise kendisini ailesine, arkadaş grubuna ve mesleğine ait hissedenden psikolojik danışman adaylarının, öncelikle kendi iyi olma düzeylerinin artacağı sonrasında da danışanlarını anlama onlara yardım etme konusunda daha etkili psikolojik danışmanlar olacakları düşünülebilir. Özellikle kendisini mesleğine ve arkadaş grubuna ait hissedenden psikolojik danışman adaylarının, psikolojik danışmanlık mesleği için önemli bir özellik sayılabilecek içsel yaşam hedeflerine daha fazla sahip olduklarına ilişkin araştırma bulgusu bu fikri desteklemektedir (Oğuz-Duran & Yılmaz-Sayar, 2016).

Bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenim gördüğü Uludağ Üniversitesi PDR lisans programının geçmişi ile ilgili bilgi almak için Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrenci İşleri Şefi ile yapılan görüşme sonucunda PDR programının 1993 yılından bu yana lisans düzeyinde birinci öğretim (B.Ö.) öğrencisi, 2011 yılından bu yana da lisans düzeyinde ikinci öğretim (İ.Ö.) öğrencisi kabul ettiği bilgisine ulaşılmıştır. İ.Ö.

programından ilk olarak 2014-2015 eğitim-öğretim yılında mezun vermeye başlanmıştır (S. Koşar, kişisel iletişim, Nisan 14, 2016). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrenci İşleri Şefi ile yapılan görüşme sonucunda da Uludağ Üniversitesi'nde 1993 yılından bu yana yüksek lisans, 2011 yılından bu yana da doktora düzeyinde psikolojik danışman yetiştirildiği bilgisine ulaşılmıştır (S. Beytekin, kişisel iletişim, Nisan 14, 2016). 2014 yılı itibarıyla de Uludağ Üniversitesi'nin çeşitli lisans programlarından en az 60 kredi saatini tamamlamak koşuluyla, PDR çift anadal programına öğrenci kabul edilmektedir (S. Koşar, kişisel iletişim, Nisan 14, 2016). 2015-2016 eğitim-öğretim yılı itibarıyla her yıl 100-150 civarında psikolojik danışman adayı Uludağ Üniversitesi PDR lisans programından mezun olarak alana atılmaktadır. Gerek geleneksel B.Ö. lisans öğrencileri gerekse İ.Ö. ve çift anadal öğrencilerinin, psikolojik danışman adayları olarak mesleklerine ait olma düzeylerinin karşılaştırmalı olarak ele alındığı bir çalışma hem bu öğrencilerin mesleklerine uygunluk düzeyi hakkında fikir verecek hem de Uludağ Üniversitesi PDR lisans programının kalite artırma çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

PDR lisans programlarına devam eden psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin hangi faktörlerden etkilendiğinin araştırılması, psikolojik danışman adaylarının bu alandaki eksikliklerini gidermeye yönelik tedbirlerin alınabilmesi ve bu sayede daha donanımlı meslek elemanları olarak alana atanabilmeleri bakımından önemlidir. Bununla birlikte, alan yazın incelendiğinde, psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin ele alındığı yalnızca bir araştırmaya (Oğuz-Duran & Yılmaz-Sayar, 2016) rastlanmıştır.

Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerini etkileyebilecek faktörlerin neler olabileceği düşünüldüğünde ait olma alan yazınına dayanarak cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. faktörlerinin öne çıktığı görülmüştür.

Cinsiyet ve ait olma ilişkisini inceleyen alan yazın ait olma bakımından kız ve erkekler arasındaki farklılıklara işaret etmektedir. Ancak bu farkın kimin lehine olduğu

konusunda bulgular değişkenlik göstermektedir. Örneğin; kimi araştırmacılar kız öğrencilerin okula ait olma düzeylerinin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu bulurken (Sarı, 2012; Sarı, 2013; Vaz ve diğerleri, 2015); başka araştırmacılar erkek öğrencilerin okul aidiyetlerini kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur (Karaman, 2013).

Sınıf düzeyi açısından bakıldığında, üniversiteye ilk geldikleri yıldan itibaren son sınıfa kadar geçen sürede öğrencilerin ait olma düzeylerinin artması beklenmektedir. Alan yazın incelendiğinde bu beklentiyi karşılayacak herhangi bir araştırma bulunmamakla birlikte yapılan araştırmalar sonucunda çeşitli bulgular elde edildiği görölmektedir. Örneğin; lisede öğrenim gören ergenler üzerinde yapılan bir çalışmada ergenlerin okula ait olma düzeylerinin sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur (Goodenow, 1992). 5.-12. sınıf aralığında öğrenim gören ergenler üzerinde yapılan bir başka çalışmada da öğrencilerin okula ait olma düzeylerinin sınıf düzeyine göre herhangi bir farklılık göstermediği bulunurken (Hagborg, 1994); lise öğrencileri üzerinde yapılan farklı bir araştırmada okula ait olma düzeyi ile sınıf düzeyi değişkeni arasında dokuzuncu sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Sarı, 2013).

Öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitenin iki farklı diploma programına aynı zamanda devam ederek iki farklı diploma alabilmesi anlamına gelen çift anadal programları Türkiye'deki PDR lisans programlarında son yıllarda artış gösteren bir uygulamadır. Çift anadal programları ve bunları tercih eden öğrencilerin bu programları tercih etme nedenleri ve yaşadıkları sorunlar az sayıda araştırmada incelenmiş ve bu öğrencilerin iş bulma açısından yaşayacakları kolaylık, daha fazla bilgi beceri edinme, seçilen çift anadalda çalışma arzusu ve kişisel ilgi dolayısıyla çift anadalda eğitim almayı tercih ettikleri; ancak ders ve sınav saatlerinin kendi devam ettikleri lisans programı ile çakışması, ağır iş yükü ve zamanlarının bu anlamda kısıtlı olması gibi sorunlar yaşadıkları bulunmuştur (Hopcan, Polat & Adığüzel,

2014; Temizyürek & Derelioğlu, 2004). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki çift anadal programı tercih edilmesine rağmen bu programa devam eden öğrenciler eğitimleri sırasında zorluklar yaşamaktadır. Ancak bu öğrencilerin eğitimini aldıkları anadallara ne ölçüde kendilerini ait hissettikleri veya ait olma düzeylerinin kendileri gibi çift anadal öğrencisi olmayıp başlangıçtan itibaren tek bir anadalda eğitim alan öğrencilerin ait olma düzeylerinden anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bir araştırma veya tartışmaya alan yazında rastlanmamıştır. Çift anadal programı aracılığıyla PDR lisans programında eğitim gören öğrencilerin ait olma düzeylerinin yüksek olmasının bu öğrencilerin ileride icra etmesi muhtemel psikolojik danışmanlık mesleğinde aktif bir rol alabilmelerine etki edeceği düşünülmektedir.

B.Ö. programı, Türkiye’de PDR lisans programlarında 1965 yılı itibariyle; İ.Ö. programı ise 2004 yılı itibariyle uygulanmaya başlanan örgün eğitim şeklinde olan programlardır. Üniversite öğrencilerinin B.Ö. veya İ.Ö. programlarına devam etmelerinin etkileri çeşitli araştırmalarda incelenmiştir. İ.Ö. programlarına devam etmenin öğrencilerin yeterlik algılarını arttırdığı (Coşkun, Özer & Tiryaki, 2010; Güven, 2006) bulunmuştur. Bazı araştırmalarda da İ.Ö. öğrencilerinin B.Ö. öğrencilerine göre mesleki tutum (Coşkun ve diğerleri, 2010; Demirtaş, Cömert & Özer, 2011) ve özyeterlilik (Demirtaş ve diğerleri, 2011; Özdemir, 2008), bakımından farklılık göstermedikleri bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde PDR İ.Ö. öğrencileri ile ilgili herhangi bir araştırma bulunmamaktadır. B.Ö. programının koşulları açısından değerlendirildiğinde; derslerin sabah başlıyor olması öğrencilerin derslere olan motivasyonlarının daha yüksek olmasına, derslerde öğretilen bilgi ve becerileri daha iyi anlamalarına yardımcı olurken öğrencilerin mesleğe ait olma düzeylerine olumlu yönde etki edeceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak; ait olma doğuştan gelen, kişiyi yalnızlıktan kurtaran, bir yakınlaşma ihtiyacı olarak ortaya çıkan, kişiye değerler edindiren, problem çözme yeteneğini geliştiren,

duygusal doyum sağlayan, yaşam boyunca süren, her daim ihtiyaç hissedilen, kişide bir yaşam tarzı ve kimlik oluşturan en temel ihtiyaçtır. Ait olma ihtiyaını gidermeye yönelik en güçlü davranış ise iletişim kurabilmektir. İletişim kurmanın temelinde de paylaşma ihtiyaı yatmaktadır. Bireyler yaşadıklarını paylaşacağı kişiler bulamayınca ait olma ihtiyaının karşılanmamasına bağlı olarak bir psikolojik danışman desteği almaya yönelmektedirler (Güneş, 2015). Bu nedenle de bireylere etkili yardım becerilerini sağlayabilmek için karşılıklı iletişim ve bir yardım mesleği olan psikolojik danışmanlık mesleği adaylarının öncelikle kendi ait olma ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekmektedir. Yapılan araştırmayla psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin çeşitli değişkenler -cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal, B.., İ..- açısından incelenmesiyle psikolojik danışmanlar ve psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin arttırılması, psikolojik danışman eğitimcileri ve psikolojik danışman adaylarına gerekli hizmetleri sağlayabilecek niversite PDR merkezleri, rehberlik araştırma merkezleri ve bu meslek dalıyla ilişkili tüm paydaşlar için veri sağlamak amaçlanmıştır.

1.2.Araştırma Soruları

1.Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek (arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma) puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek (arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma) puanları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3.Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek (arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma) puanları çift anadal değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek (arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma) puanları B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3.Amaç

Araştırmada psikolojik danışman adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. olma durumlarının ait olma düzeyleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4.Önem

Bireyin doğumdan itibaren yaşadığı eksikliklerin sonucunda çevresindekilere olan ihtiyacı olarak ortaya çıkan ait olma; bireyin kendisini güvenli ve değerli hissettiği bir gruba ait olmasıyla önemli bir ihtiyaç haline gelmektedir (Koçyiğit, 2014). Bireylerin aile ilişkilerinde, iş ilişkilerinde ve arkadaşlıklarında sevilip önemsendiklerine inanmalarıyla da ait olma ihtiyaçları giderilmektedir (Frey & Wilhite, 2005).

İlk defa karşılaşılan bir kişiye sorulan nereli olduğu, babasının ne iş yaptığı, kardeşinin olup olmadığı, kendisinin ne iş yaptığı ile ilgili sorular kişinin ait olma durumunu öğrenmeye yönelik olup ait olmanın yaşam için ne kadar önemli olduğunu vurgulayan bir özellik taşımaktadır. Kişinin sahip olduğu bu aitlikler diğer bireylerin o kişiyle kurduğu ilişkilere yön verdiğinden, ait olma toplumun iç dinamiklerini etkileme konusunda büyük bir öneme sahiptir (Alptekin, 2011). Bir bireyin diğer insanlara kendisini ait hissedebilmesi için onlarla iletişim kurması, kendi duygu ve düşüncelerini paylaşması, ait olmak istediği kişi ya da kişileri mantıklı bulması, bu kişilerle empati kurabilmesi gerekmektedir (Güneş, 2015). Temel gereksinimlerimizden olan ait olma ihtiyacının karşılanmaması durumunda ise bireylerin kendilerine ve diğer kişilere zarar verebildikleri görülmektedir (Dreikurs & Cassel, 1991).

Üniversite öğrencileri için ailesine ya da bir arkadaş grubuna hissettikleri ait olma düzeyinin yanı sıra mesleğine olan ait olma düzeyi de oldukça önemlidir. Bireylerin ait olma

ihtiyaçlarının ne şekilde karşılandığı aslında bu ihtiyacın ne derece karşılandığıyla bağlantılıdır. Bireylerin ait olma ihtiyaçlarını ne şekilde karşıladıklarını bilmek, onların iyi oluşlarını sağlamak, ait olma ihtiyaçlarının ne düzeyde karşılandığını bilmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için bireylerin etkili yöntemler kullanmasını desteklemek psikolojik danışma hizmetlerinin amaçları arasında yer almaktadır (Ersanlı & Koçyiğit, 2013).

Psikolojik danışma süreçlerinde danışan ile ait olmanın temel öğelerinden olan duygusal iletişim kurulması bireylerin kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olmaktadır (Güneş, 2015).

"Aidiyet, parçamız olan, doğup büyüdüğümüz, yetiştiğimiz çevreyi ve onun kurallarını tanımaya ve bilmeye destek olur. Kendini bilmenin de özgürleşmenin önemli araçlarından olduğu açıktır" (Mavili, Kesen & Daşbaş, 2014, s.33). Bu nedenle bireylerin hayatları boyunca başarılı, mutlu, iyi oluş düzeyleri yüksek ve kendini gerçekleştirmiş kişiler olabilmeleri için ait olma ihtiyaçlarının karşılanıyor olması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan psikolojik danışman adayları için düşünüldüğünde ise bu ihtiyacın karşılanıyor olması bir kat daha önemli hale gelmektedir. İleride atılacakları meslek hayatlarının gerektirdiği koşullardan dolayı açık iletişim halinde olarak; insanların kendi özelliklerini fark etmesine, problemlerini çözmesine, kendilerini geliştirmesine yardım edecek kişiler olan psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin biliniyor olması onların mezun olmadan önceki aşamada bu ihtiyaçlarının giderilmesine yardımcı olarak iyi oluş düzeyleri yüksek birer meslek elemanı olmalarını sağlayacaktır. Alan yazın incelendiğinde araştırmada var olan değişkenlerin kullanıldığı bir araştırmaya rastlanmamış olduğu için araştırmadan çıkacak bulgular hem psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerini arttırmak, hem ileride bu meslek elemanlarından yardım alacak kişilerin daha kaliteli yardım almasını sağlamak hem de psikolojik danışmanlık

eğitimleri sırasında onların ait olma düzeylerini arttırıcı etkinliklerin planlanıp uygulanabilmesi açısından oldukça önemlidir.

1.5.Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

- 1.Araştırmada kullanılan veri toplama aracı (Ait Olma Ölçeği) geçerli ve güvenilir olup; ölçülmek üzere hazırlandığı özellikleri ölçebilecek güçtedir.
- 2.Araştırma için alınan örneklem evreni temsil etmektedir.
3. Psikolojik danışman adayları veri toplama aracına içtenlikle ve samimi olarak cevap vermişlerdir.
4. Araştırmada seçilen araştırma yöntemi, araştırmanın amacına uygundur.

1.6.Sınırlılıklar

1. Araştırma Bursa ili Uludağ Üniversitesi 2015-2016 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Bursa ili Uludağ Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında öğrenim gören lisans öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Araştırmada ölçme araçlarına yapılan işaretlemeler öğrencilerin kişisel ifadeleri ile (self-report) sınırlıdır.
4. Araştırma ölçme aracının ölçtüğü nitelikler ve kullanılacak istatistiksel çözümleme yöntemleri ile sınırlıdır.

1.7.Tanımlar

Ait Olma: Bireyin, doğuştan getirip sosyal varlığının bir gereksinimi olarak ortaya çıkan; kendisi için önemli kişilerce sevilme, kabul edilme, tanınma, değer görme ve güvenilmeyi isteme şeklinde yaşama yansıttığı bir gereksinimdir. Her insan toplumda birtakım rollere sahip olduğu için de her insanın hayatında ait olma ihtiyacı vardır ve ait olma yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır (Cüceloğlu, 2014).

Psikolojik Danışman:" Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personelidir" (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

Psikolojik Danışman Adayı: Eğitim-öğretim kurumlarının bünyesinde bulunan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisleri ile Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nde öğrencilere PDR hizmeti veren, üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışma bölümlerinde lisans eğitimi alan kişilerdir.

Çift Anadal: Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2010)'nun ilgili yönetmeliğine göre çift anadal programı "başarı şartını ve diğer koşulları sağlayan öğrencilerin aynı yükseköğretim kurumunun iki diploma programından eş zamanlı olarak ders alıp, iki ayrı diploma alabilmesini sağlayan program" olarak tanımlanmaktadır.

Birinci Öğretim: Önlisans ve lisans programlarınca belirlenen eğitim saatleri içerisinde öğrenimin görüldüğü öğretim şeklidir.

İkinci Öğretim: "Yükseköğretim kurumlarında normal örgün öğretimin bitimini takiben yapılan örgün öğretim" (YÖK, 1992).

2. Bölüm

Literatür

Bu bölümde öncelikle psikolojik danışma alan yazınında “ait olma” kavramını ele alan kuramsal yaklaşımlar tanıtılacak ardından ait olma ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılmış çeşitli araştırmaların bulgularına yer verilecektir.

2.1.Ait Olma Kavramını Ele Alan Kuramsal Yaklaşımlar

Türk Dil Kurumu [TDK] (2011, s.30) sözlüğünde“ ilgilendirmek”, “birinin olmak” , “birine düşmek” anlamlarına gelen ait olmak, psikoloji alan yazınında pek çok kuram ve kuramcı tarafından tanımlanmış ve tartışılmış kavramlardan birisidir. Örneğin, Maslow (1987) ait olmayı, insanın diğer insanlar tarafından tanınması, kabul edilmesi ve saygı görmesi (akt. Levett-Jones, Lathlean, Maguire & Mcmillan, 2007) olarak tanımlarken, Adleryan Terapi ise bireyleri olaylara karşı harekete geçirip, içsel mekanizmalarını devreye sokan eylemlerin temelinde yatan ihtiyaç olarak tanımlamaktadır (Ergüner-Tekinalp, 2016). Toplumsal ihtiyaçları bireysel ihtiyaçların üzerinde tutan Fromm’a göre (1941; 2015) bir gruba ait olmak, yaratıcı ve özgün bir varlık olma ile birlikte, bireyin davranışlarını belirleyen etmenlerden biridir. Hagerty, Lynch-Saue, Patusky, Bouwsema ve Collier (1992) ait olmayı, kişilerin bir birey olarak sistemin ya da çevrenin bir parçası olarak hissetmeleri ve bu çevreye dahil olma deneyimi olarak tanımlamaktadırlar (akt. Koçyiğit, 2014).

Ait olma, bireylerin kendilerini güvende hissettikleri bir grupla duygusal anlamda bir bağ kurmasıdır. Bu ihtiyacı gideremeyen bireyler diğer insanlarla bütünleşemeyeceği için yalnızlaşır, manevi gereksinimleri karşılanmayacağından da birtakım ruhsal sıkıntılar yaşarlar. Sevme, kabul görme, kendini değerli hissetme gibi duygular bireylerin ait hissetme düzeylerini arttırırken psikolojik anlamda iyi olmalarına da katkı sağlamaktadır (Güneş, 2015).

Knack (2006)'a göre ait olma ihtiyacı eksik karşılandığında, bireylerin davranışları pek çok yönden olumsuz etkilenir ve bireyde bu eksikliğe bağlı olarak anksiyete, depresyon gibi psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Ait olma ihtiyacının tam olarak karşılandığı durumlarda ise bireylerde mutluluk, hoşnutluk, sevinç gibi olumlu duygular oluşmaktadır (akt. Karaman, 2013).

Doğumla birlikte ortaya çıkan ve ilk olarak aileye ait hissetme şeklinde başlayan, gelişim ve değişimle birlikte girilen yeni çevrelerde edinilen arkadaşlıklar sonucu bir gruba ait olma şeklinde devam eden ve geçimi sağlamanın temel şartlarından olan bir meslek edinme sürecinde de bireyin mesleğine bağlanması olarak ortaya çıkan hayatın her anında var olan temel bir duygu olan ait olmanın, psikoloji alan yazınında dört ayrı kuramsal yaklaşım (İhtiyaç Kuramı, Bireysel Psikoloji Kuramı, Gerçeklik Terapisi ve Öz-Belirleme Kuramı) içinde ne şekilde yer bulduğu aşağıda tartışılacaktır.

2.1.1. İhtiyaç kuramında ait olma. Temel ihtiyaçlar teorisini ortaya atan Maslow, bireyin beş temel ihtiyacı olduğunu ve her birinin karşılanmasının oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Maslow (1943), bu beş temel ihtiyacı fizyolojik ihtiyaç, güvenlik ihtiyacı, sevgi ve ait olma ihtiyacı, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı olarak sınıflandırmıştır. Kurama göre, bir ihtiyaç belirli bir miktarda da olsa karşılanmadıkça diğer ihtiyaca geçilemez. Bireyler arasında temel ihtiyaçlar farklılık yaratabilir. Örneğin; kimi insanlar için emniyet ihtiyacı sosyal ilişkiler güdüsünden daha ön plandadır (Cüceloğlu, 2006). Temel ya da içgüdüsel ihtiyaçların yokluğu ya da eksikliği hastalığa neden olurken varlığı hastalığı engeller, ihtiyacın doyurulması ise hastalığı iyi eder (Maslow, 1962; 2015).

Temel ihtiyaçlar tüm insanlar için geçerli olan bir kavram olmakla birlikte bu ihtiyaçlar birbiriyle öncelik bakımından bir sıralama içindedir. Güvenlik ihtiyacı sevgiye göre öncelikli iken yeme-içme ihtiyacı her ikisinden de önde yer almaktadır ve bu ihtiyaçlar kendini gerçekleştirme yolunda atılan birer adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak

insanlar bundan habersiz bir şekilde onlar için en önemli şeyin sevgi olduğunu düşünmekte ve sevgi-ait olma ihtiyaçlarını karşıladıklarında sonsuz dek mutlu olacaklarına inanmaktadırlar. Oysaki temeldeki bir ihtiyacın giderilmesi daha yüksek bir diğer ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu nedenle de temel ihtiyaçlar hem kendi içlerinde birer amaç hem de hedefe yönelik adımlar olarak ele alınmaktadır (Maslow, 1962; 2015).

Maslow (1962; 2015) 'a göre ihtiyaçların karşılanması denilince akla ilk olarak para, giysi vb. şeyler gelmektedir. Ancak bedensel birtakım ihtiyaçların dışında güvenlik; bir aileye, gruba, aşk ilişkilerine, topluluğa ait olma; saygı, özsaygı ve bireyin kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçları da vardır ve birey bu ihtiyaçlarını tek başına karşılayamaz. Bireylerin bu ihtiyaçlarını karşılariken diğer bireylerin de ihtiyaçları olduğunu unutmaması ve kendi ihtiyaçlarını doyumaktan duyduğu mutluluğu başkaları da ihtiyaçlarını karşılariken de duyabilmesi gerekmektedir.

Temel ihtiyaçlardan ilki fizyolojik ihtiyaçlardır ve diğer ihtiyaçların karşılanabilmesi için fizyolojik ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir (Maslow, 1954). Örneğin açlık ya da susuzluk ihtiyacı karşılanmayan bir insan toplum içerisinde saygı görmeyi, bir gruba ait olmayı ya da kendini gerçekleştirmeye yönelik faaliyetler yapmayı düşünemez. Maslow (1954), fizyolojik ihtiyaçlar karşılandıktan sonra ortaya çıkan güvenlik ihtiyacını bireyin kendisini güvenli ve emniyette hissetmesi olarak ifade etmiştir. Bu ihtiyaç kişinin kendisini güvende hissetme, ayağını yere sağlam basma ihtiyacıdır (Bacanlı, 2006). Örneğin; bireyin güvenli bir kalacak yer yapması, kendisi için güvenli bir sosyal çevre oluşturmaya çalışması bu ihtiyacın karşılanma gereksinimi ile ortaya çıkmaktadır (Eren, 1989).

Fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyacı karşılandıktan sonra ise sevgi ve ait olma ihtiyacı ortaya çıkar. Bu noktada birey bir arkadaş, eş veya çocuk ihtiyacını hisseder (Maslow, 1954). Her birey hem türüne ait hem de kişisel farklılıklar içeren birtakım özelliklere sahiptir. Örneğin; sevgi-ait olma gereksinimi her bireyde var olan türe özgü bir özellik olarak ortaya

çıkarken bir müzik dehası çok az kişiye verilmiş kişisel farklılık içeren bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır (Maslow, 1962; 2015). İnsan, doğası gereği insanları sevmek ve sevilmek ister ve bu ihtiyacı karşılanmadığı zaman da bunun etkisini uzun yıllar üzerinde taşır. Bu nedenle bireyler sevilecekleri aile, iş gibi ortamlar ararlar ve bir gruba dahil olmak isterler (Eroğlu, 1996). Bireyler bu ihtiyaçlarının karşılanması sonucunda kendilerini ailelerinin bir parçası olarak hissedip, komşularına ve çalışma arkadaşlarına da dahil olduklarını hissederler. Kişiler için bir yere ait olma ihtiyacı gelip geçen ya da yeni gelen kişi olma durumundan çok daha önemli bir yer tutmaktadır (Bayraktar, 2007).

Üçüncü sırada yer alan ait olma ve sevgi ihtiyacı, aslında basamaklar arasında bir geçişi temsil etmektedir. Temel ihtiyaçlar ile üst düzey ihtiyaçlar arasında bir bağ görevini üstlenmektedir. Örneğin; fizyolojik ihtiyacı ve güvenlik ihtiyacı karşılanmasına rağmen ait olma ve sevgi ihtiyacı karşılanmayan bir kişi toplumda saygı, prestij oluşturamaz. Kendini gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunamaz. Bu nedenle de tam ortada yer alan ait olma ve sevgi ihtiyacının karşılanması oldukça önemlidir.

Ait olma ihtiyacının ardından gelen saygı ihtiyacı bireyin toplumdaki yerini bilmek istemesinden kaynaklanmaktadır (Bacanlı, 2006). Maslow'a göre saygı ihtiyacı iki şekildedir. Birincisi bireyin göstermiş olduğu başarılarından dolayı saygı görmesi ikincisi ise bireyin kendisine saygı göstermesidir (akt. Göksu, 2002). Maslow bireyin başkaları tarafından saygı görmesi yönünü prestij, statü sahibi olma, tanınma olarak tanımlarken kendine saygı duyma yönünü başarılı olma, kendine güvenme, bağımsız olma olarak tanımlamaktadır (Maslow, 1954). Saygı ihtiyacının ardından gelen kendini gerçekleştirme ihtiyacı piramidin en üst noktasında yer alan ihtiyaçtır. Shostrom (1964)'a göre kendini gerçekleştirme desteği içten alma ve zamanı iyi kullanma ile bağlantılı bir kavramdır (akt. Sarı, 2014). Maslow (1954), yaptığı araştırmalar sonucunda kendini gerçekleştiren kişinin gerçeği var olduğu şekliyle algılama, samimi davranma, problem çözmeyle ilgili olma, karşılaştığı problemleri çözmede

kendine yeterli olma, çevresinden bağımsız olma, çevresinde olan güzel şeyleri beğendiğini ifade etme, insanlığa özdeşim kurma, her bireye eşit mesafede durabilme, mizahi duyguya sahip olma, yaratıcılık, kalıp davranış biçimlerine karşı olma gibi birtakım özelliklere sahip olduğunu ifade etmiştir. Cüceloğlu (2006)'na göre de bu alana herkes ulaşamaz; ancak sanatkarlar, şairler ve filozoflar bu aşamaya gelerek kendini gerçekleştirmiş kişiler arasına girerler ve bu kişiler yaşamın kıymetini bilip, kendilerini özgür ve yaşama karşı saygılı hissedip olayları olduğu gibi kabul ederler.

2.1.2. Bireysel psikoloji kuramında ait olma. Adler (1964; 2015)'e göre mutluluk ve başarı büyük ölçüde sosyal bağlantılarla ilişkilidir. Bireyler aile ve toplum içinde yer edinerek güven, kabul edilme ve önemli hissetme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar. Önem verilen grup tarafından kabul görmeme ve ait olma ihtiyacının karşılanmaması durumunda kaygı yaşanır. Bireyin yaşadığı sorunlarla yüzleşip baş edebilmesi ise ait olma ihtiyacının karşılanmasına bağlıdır.

Adler'e göre bireylerin arkadaşlık kurabilme, yakın ilişki oluşturabilme ve mesleki görevler olmak üzere üç evrensel yaşam görevi vardır ve bireylerin bu konuda uzmanlaşması gerekmektedir. Tüm insanların yaş, cinsiyet, kültür, ırk fark etmeksizin bu görevleri yerine getirmesi oldukça önemlidir (Corey, 2005; 2008).

Bireylerin içinde buldukları bütünün bir parçası olarak hissedebilmeleri için ait olma duygularının karşılanması önemli bir faktördür. Yeteneklerinin başkaları tarafından cesaretlendirilmesi ve onaylanması sonucu bütün içinde ait olma hissine ulaşacak olan birey, toplum içinde kendini önemli hissederek içinde bulunduğu topluma katkı sunacaktır. Ait olma ihtiyacı aile üyeleri arasında, arkadaşlarla ve iş ortamında olmak üzere çeşitli yerlerde ortaya çıkmakla birlikte bu ihtiyacın karşılanması için bireyler çeşitli yollara başvurumaktadırlar (Shifron, 2010).

Adleryan Terapi'de ait olma gereksinimi ya da anlamlı ve önemli olma duygusu en temel yapıdır. Çocuklarda bir gruba bağlı olma duygusu, gruba bağlılık ve o grubun üyesi olma ihtiyacı vardır. Çocuk, günün büyük bir çoğunluğunu okulda geçirdiği için de ait olma duygusunu hissetmesi çocuğun o sınıfta bir yer edinebilmesi için oldukça önemlidir. Okul ile sosyalleşmeye başlayan çocuğun kendisini okuluna ait hissetmesi toplum içinde de bir yere sahip olduğunu hissettirmektedir (Ültanır, 2003). Ferguson (2010)'a göre ait olma duygusunu hissedemeyen bireylerde çeşitli psikolojik rahatsızlıklar meydana gelmektedir. Örneğin; ait olma duygusu karşılanmadığında çocuklar, kendini korumaya yönelerek, yetişkinliğe ulaşana kadar bu koruyucu tutumunu devam ettirmektedirler (akt. Koçyiğit, 2014).

2.1.3. Gerçeklik terapisinde ait olma. Doğuştan getirdiğimiz hayatta kalma, sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence olmak üzere beş temel ihtiyacımız vardır (Glasser, 1998/1999; Corey, 2005/2008). Peterson (2008)'e göre bu ihtiyaçlardan sevgi ve ait olma ihtiyacı, diğer insanlara karşı duyulan bağlılık olarak tanımlanmaktadır (akt. Türkdogan & Duru, 2011). Kişi yaşamı boyunca arkadaşları, ailesi, dostlarıyla doyurucu ilişkiler içinde olmak istediğinden dolayı sevme ve ait olma ihtiyacı bireyi başkalarıyla ilgilenmeye yönlendirmektedir. Glasser'e göre bireyler ancak temel ihtiyaçları karşılandığı sürece ulaşabilir. Kendisini mutsuz hisseden insanlar ise temel ihtiyaçları karşılanmamış olanlardır (Glasser, 1998; 1999).

Gerçeklik Terapisi'nde bireyler kendileri için değerli olan insanlarla sağlıklı bir ilişki kuramadıkları ve diğer insanlara bağlanmada sorun yaşadıkları zaman yaşamlarında problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bireylerin mutlu olabilmeleri ise çok sayıda kişiye bağlanmasıyla ilişkilidir. Yaşantımızda gereksinim duyduğumuz kişilerle ilişkiler konusunda daha etkili seçimler yapmayı öğrenmemiz gerekmektedir (Corey, 2005; 2008).

Gerçeklik Terapisi'ne göre sevme ve sevilme, kendimizin ve başkalarının değerli olduğunu hissetme en temel ihtiyaçlarımızdır. Bu ihtiyaçların karşılanması için diğer

insanlarla bağ kurmamız gerekmektedir. Aksi gerçekleştiğinde yalnızlık ve başarısızlık kaçınılmazdır (Altıntaş & Gültekin, 2003).

Glasser'e göre diğer ihtiyaçlarımızı gidermek için insanlara ihtiyaç duyarız bu nedenle de sevgi ve ait olma ihtiyacı temel bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır (Akpınar & Öz, 2013). Wubbolding (1988)'e göre bireyler ait olma ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve bu ihtiyaçlarını karşılarken doyuma ulaşabilmek için çeşitli sosyal, siyasi, etkinlik gruplarına ya da bir mesleğe ait olmak için çaba göstermektedirler (akt. Özmen, 2004).

Glasser (2000)'e göre öğrencilerin derslerine ve öğrenmeye karşı olan ilgisizlikleri sonucunda öğrenciler okulda başarısız olmaktadır. Öğrencilerin ihtiyaçlarının (ait olma, güç, eğlence ve özgürlük gibi) karşılandığı bir okul ortamının oluşturulması ile bu sorunun çözülebileceğini belirtmektedir. Okullarda gerçekleşen davranış problemlerini azaltmak için de öğrencilerin temel psikolojik gereksinimlerinin karşılanması için onlara yardım etmek ve bireyin tüm yönleri ile kendini geliştirebileceği bir okul ortamı sunmak gerektiğini ifade etmektedir (akt. Bellici, 2012).

2.1.4. Öz-Belirleme kuramında ait olma. Öz Belirleme Kuramı, doğumla birlikte gelen ve çevreyle olan ilişkilerden etkilenen, hayat boyunca istemli ya da istemsiz olarak karşılamaya çalıştığımız yeterlilik, özerklik ve ait olma şeklinde temelde üç psikolojik ihtiyacımız olduğunu belirtir. Bu ihtiyaçların doyurulması kişinin gelişimine katkı vereceği gibi kişinin mutlu, kendine güvenen ve motivasyonu yüksek bir birey olmasını sağlar. İhtiyaçların doyurulmaması durumunda ise kişi mutsuz, bulunduğu sosyal çevre içerisinde yetersiz olur. Kişi bu üç temel psikolojik ihtiyacını yüksek düzeyde karşıladığı zaman kendisinde var olan potansiyelin en üst noktasına varabilmektedir (Deci & Ryan, 2000; akt. Yarkın, 2013).

Belirtilen üç temel ihtiyacın karşılanması kişinin iyi oluş düzeyini arttırarak kişiyi kaliteli bir motivasyona ulaştırır (Yarkın, 2013). Bu kurama göre yeterlilik, kişinin yapacağı

işlerde yeterli bilgi, beceri ve kudrete sahip olduğuna inanarak bu bilgi ve beceriyi kullanabileceğine, karşısına çıkan problemleri bu bilgi ve becerileri kullanarak çözebileceğine güvenmesidir. Özerklik ise kişinin kendi kararlarını alabilmesi, davranışları esnasında kendisini özgür hissetmesidir (Deci&Ryan, 1985; akt. Yarkın, 2013).

Üçüncü temel psikolojik ihtiyaç olarak karşımıza çıkan ait olma kişinin diğer kişilerle bağlantılı, ilişkili olması olarak tanımlanmaktadır (Deci & Ryan, 2000; akt. Yarkın, 2013). Bu ihtiyaç, duyarlı, samimi ve duygusal olarak karşıdaki kişiyi kabul etmenin karşılıklı saygı, itina ve güven duygusu ile olabileceğini belirtmektedir (Andersen, 2000; akt. Cihangir-Cankaya, 2009). Bayraktar (2007) öğrencilerin, arkadaşlarıyla iletişim halinde olup doyum sağlayıcı bir etkileşim gerçekleştirebilmesinin ait olma ihtiyacının karşılanması ile olabileceğini belirtmektedir. Arkadaş grubunda bireyin üstlendiği sorumluluklar ve grup içerisinde yaptığı faaliyetler sonucunda bu ihtiyacın karşılanacağını ifade etmektedir.

Ait olma ihtiyacı, diğer kişilerle ve sosyal çevre ile ilişkili olmanın önemine değinmektedir. Ancak bu ihtiyaç giderilirken bireyin özerklik değerinin önemi de göz ardı edilmemelidir ve özerkliği de destekleyici çalışmalar yapılmalıdır. Ait olunan çevre ile özerklik arasında gerekli sınırı oluşturabilen kişinin öz-belirleyici davranması gerekmektedir (Özer, 2009).

Baumeister, Brewer, Tice ve Twenge (2007)'ye göre diğer insanlar tarafından dışlanmış ve yalnız kalmış bireyler ait olma ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar. Kültürel bağların zayıfladığı modern toplumlarda sosyal anlamda bağları kuvvetli olmayan kişiler üst düzeyde ruhsal ve fiziksel sıkıntılar yaşamamanın yanı sıra hayatta karşılaştıkları problemleri çözme konusunda da başarısızlık yaşayabilmektedirler. Bu nedenle bireylerin ait olma ihtiyaçlarının karşılanabilmesinde kültürel faktörlerin ve iletişimin önemi bulunmaktadır (akt. Özer, 2009).

2.2. Ait Olma Çeşitleri

Görüldüğü gibi farklı kuramsal yaklaşımlarda temel insani ihtiyaç ve özellikler arasında sayılan ait olma, alan yazında ayrıca çeşitleriyle de ele alınıp incelenmektedir. Örneğin; Wubbolding bireyin ait olma ihtiyacını giderebilmek için çeşitli arkadaş gruplarına ya da bir mesleğe ait olmak istediğini öne sürmektedir. Gerçeklik Terapisi'ne göre de gruba ait olma, aileye ait olma ve meslek üyesi olma şeklinde üç alt boyuta ayrılan ait olma ihtiyacı aslında birçok ihtiyacımızı nasıl karşılayacağımıza dair yanıtlar sunmaktadır (akt. Özmen, 2004). Aşağıda ait olmanın alt boyutları olan arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma ile ilgili açıklamalara yer verilecektir.

2.2.1. Arkadaş grubuna ait olma. Arkadaş çevresine dahil olunmaya başlanan ilkokul yıllarından itibaren bireylerde, bir arkadaş grubuna ait olma ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Gruba ait olmayı; öğrencilerin kendi aralarında iletişim halinde olması olarak tanımlayan Mentiş-Taş (2005), arkadaş grubuna ait olma ihtiyacı karşılanan öğrencilerin başkaları tarafından kabul gören, başkalarını kabul eden, diğer kişilere saygı duyan kimseler olduğunu ifade etmektedir.

Birinci sınıfta uyum aşamasının atlatılmasının temel basamağı olarak ortaya çıkan arkadaş grubu edinebilme ve kendisini o gruba ait hissedebilme ihtiyacı ergenliğin başlamasıyla daha da çoğalarak devam etmektedir. Aileyle paylaşımların yerini arkadaş grupları içerisindeki paylaşımların alması ergenliğin ve ergen çocuğu olan ailelerin temel problemi olmakla birlikte, ilköğretim basamağından itibaren ait olma ihtiyacı karşılanan bireyler bu aşamayı sıkıntısız ve kaygısız atlatırlar. Üniversite yıllarına gelindiğinde ise arkadaş grubuna ait olma farklı bir boyut kazanmaktadır. Pek çok öğrenci ailesinden uzakta eğitimine devam ettiği için arkadaş grubuna ait olma onların hem buldukları ortama hem de ileride atılacakları mesleğe uyum sağlayabilmeleri için temel şarttır.

2.2.2.Aileye ait olma. Aile, kişinin iyi olma durumunu yaşam boyu sağlayan ve kişinin sosyal, fiziksel ve psikolojik gelişiminin başladığı ilk yer olmasından dolayı daima önemini sürdürecektir bir kurumdur. Kişinin sosyal, fiziksel ve psikolojik gelişiminin iyi olması o kişinin sağlıklı bir yaşam sürebilmesi için gerekli koşullardır (Mavili, Kesen & Daşbaşı, 2014).

Bireyin kişiliği, birey yaşadığı sürece ailedeki sevgi ve ait olma ihtiyacından etkilenmektedir. Ailesi içerisinde sevilen ve kendisini ailesine ait hissedenden bireyin bu temel ihtiyaçları karşılanmış olur ve ileride kendisi de aile kurduğunda bu sevgiyi kendi eşi ve çocuklarına aktarır. Ancak temel olarak ailesinde bu ihtiyaçları karşılanmayan birey ileride sorunlar yaşar. Bu nedenle ait olma ve sevgi ihtiyacının karşılandığı en temel yapı ailedir (Göksu, 2002).

Yavuzer (2000), ait olma duygusunun sağlandığı ortamlarda yetişen çocukların kendilerini denetleme becerisini kazandıklarını, bunun sonucunda da sosyal, işbirlikçi, arkadaşlık kurmayı seven bireyler olduklarını söylemektedir. Bu durumun karşılanmadığı ortamlarda yetişen çocukların ise yalnızlık, reddedilmişlik, uyumsuzluk, öfke, asabiyet gibi duygular baskın olacağından davranış problemlerinin oluşacağını ifade etmektedir. Güneş (2015)'e göre ise çocuğun ailesine ait olma ihtiyacının karşılanmış olması ileriki hayatındaki sosyal aidiyetin de temelini oluşturmaktadır. Aile içerisinde sağlam kurulmayan bu bağ çocuğun sosyal yaşantısının patolojik bir hal almasına sebep olur. Bu durum ileride ya ailesine aşırı bağımlı ya da sosyal hayatına kendisini aşırı şekilde kaptırmış bireyler ortaya çıkmasına sebep olur. Aile içerisinde ait olma ihtiyacını karşılayan çocuklar ise sosyal çevreye kolay uyum sağlayan, seven, sevilen, insanlarla tanışın arkadaşlıklar edinmenin keyfini yaşayan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

2.2.3.Mesleğe ait olma. Alan yazın incelendiğinde mesleğe ait olma-mesleki bağlılık kavramının ilk defa Greenhouse tarafından ifade edildiği görülmektedir. Greenhouse, bu

kavramı bir iş ya da kariyerin insan yaşamındaki önemi olarak ifade etmektedir (akt. Morrow, 1983). Lee ve diğerleri ise kişi ve yaptığı meslek arasında duygusal bir bağ olduğunu ve bu durumun da bireyin o meslekte kalmak isteyip istemediğini belirleyen bir faktör olarak ortaya çıktığını belirtmektedirler (akt. Kardeş Selimoğlu & Yeşilçelebi, 2014).

Blau (1985)'e göre mesleğe ait olma düzeyi yüksek olan bir kişi mesleğine karşı olumlu duygular hissetmektedir. Blau (2003) mesleğe ait olmayı dört alt boyut altında incelemiştir. Bunlardan duygusal olarak ait olma, kişinin mesleğiyle olan duygusal ilişkisini; normatif olarak mesleğe ait olma, kişinin o meslekte kalmayla ilgili hissettiği sorumluluğu; birikmiş maliyetler, bireyin bulunduğu meslekte edindiği maddi ve manevi yatırımları; sınırlı alternatifler ise kişinin başka mesleğe geçmek için alternatifinin az olması ile ilişkilidir (akt. Kardeş Selimoğlu & Yeşilçelebi, 2014).

Alan yazında mesleğe ait olma kavramının kuruma aidiyeti (Öztop, 2014), kurumsal değerlerin aidiyet üzerindeki rolünü (Vurgun, 2013) ve aidiyet algısının kurumda bulunan yöneticiye olan güven ile ilişkisini (Akdoğan & Köksal, 2014) inceleyen araştırmalarda konu edinildiği görülmüştür. Bu araştırmaların bulguları, bireylerin mesleklerini icra ederken çalıştıkları kurumlarda ait olma düzeylerinin yüksek olmasının önemli olduğunu göstermektedir.

Sosyal ve bilişsel bir ağ örüntüsü olan meslek edinme ve mesleği icra etme, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarımızı karşılayabilmek için oldukça önemli bir süreçtir. Bu süreçte hissedilen ait olma ihtiyacı hem bireyin mesleğine uyum sağlamasına, kendisini mesleği doğrultusunda geliştirmesine hem de toplum için faydalı bir birey olmasına yardımcı olur. Eğitimi sürecinde mesleğini seven ve kendisini mesleğine ait hisseden kişi ileride yapacağı mesleğin bilgi ve becerilerine hakim olmak için daha fazla çalışır ve o mesleğe katkıda bulunabilmek için yaratıcı düşünüp yeni fikirler ortaya atabilir. Böylelikle ileride o

mesleği icra etmeye başladığında hem kendisi bu mesleğin doyumunu sağlar hem de ait olmanın getirdiği işini iyi yapma durumu doğrultusunda çevresi tarafından saygı görür.

2.3. Ait Olma İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde ait olma ile ilgili yapılan alan yazın taraması sonucunda ulaşılan yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar, bunların yapıldığı yaş grupları dikkate alınarak ve tarih sırasında göre verilmiştir.

2.3.1. Ait olma ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar. Ait olma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, bunların ilköğretim kademesinden üniversiteye kadar her düzeyde öğrencinin ait olma düzeylerini ele alabildikleri görülmüştür (Alptekin, 2011; Aydın ve diğerleri, 2013; Ersanlı & Koçyiğit, 2013; Eşici, 2013; Karaman, 2013; Koçyiğit, 2014; Mavili ve diğerleri, 2015; Ocak, 2004; Oğuz-Duran & Yılmaz-Sayar, 2016; Sarı, 2012, 2013; Türkoğlan & Duru, 2011; Vural, Özelçi, Çengel & Gömleksiz, 2013).

Bu çalışmalardan ilköğretim (ilköğretim-ortaokul) öğrencileri üzerinde yapılanların daha çok okula ait olma duygusu, temel ihtiyaçlar ve zorbacı davranışlar üzerine odaklandıkları ve sonucunda okula aidiyetin bazı sosyo-demografik özellikler ve zorbacı davranışlara göre farklılık gösterdiğini buldukları görülmektedir. Örneğin, Ocak (2004), tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıfa devam eden 450 öğrencinin okula ait olmaları ve bazı sosyo-demografik özelliklerin, istenmeyen davranışlarla ilişkisini saptamak amaçlanmıştır. Araştırmada okuldaki ait olma ihtiyaçları karşılanmayan öğrencilerin istenmeyen davranışlar gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca bu araştırmaya göre düşük sosyo-ekonomik düzeydeki, erkek, anaokuluna gitmemiş ve anne-babasının öğrenim düzeyi düşük olan öğrenciler yüksek düzeyde istenmedik davranışlar sergilemektedirler.

Sarı (2012)'nin yaptığı Adana'da öğrenim gören 364 öğrencinin katıldığı araştırmada ise ilköğretim öğrencilerinin okula ait olma düzeyleri araştırılmış ve kız öğrencilerin, yüksek

akademik başarıya sahip öğrencilerin, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin okula ait olma düzeyleri yüksek bulunmuştur.

Eşici (2013)'nin yedinci sınıfında öğrenim gören 444 öğrenciyi kapsayan araştırmasında zorbacı davranışlar ile seçim teorisine dayalı temel ihtiyaçların karşılanması arasındaki ilişki ve temel ihtiyaçların karşılanma düzeyi ile cinsiyet etkileşiminin zorbacı davranışlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda temel ihtiyaçlar, ait olma ve güç ile zorbacı davranışlar arasında negatif ilişki bulunurken; cinsiyet ve temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin zorbacı davranışlar üzerindeki ortak etkisi ise anlamlı bulunmamıştır.

İlköğretim kademesinde yapılan araştırmalar arasında bu yaş grubu için okula ait olmayı ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirme çalışmalarına da rastlanmıştır. Örneğin; Vural ve diğerlerinin (2013), "Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği"ni geliştirmeyi amaçladıkları çalışmalarında ilköğretim altı, yedi ve sekizinci sınıfta öğrenim gören 781 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda iki farklı faktör ortaya çıkmış ve bu faktörlerin toplam varyansın %60,72'sini açıkladığı bulunmuştur. Bu yapı doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ile de doğrulanmıştır. Bu çalışmada Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde yapılacak çalışmalar için geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür.

Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ise Sarı (2013) lise öğrencilerinin okula ait olma durumlarını incelemiş ve araştırmaya 274 öğrenci katılmıştır. Bu çalışmada, verilerin toplanmasında kullanılan Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği'nin lise düzeyi için geçerlik ve güvenilirlik çalışması da yapılmıştır. Öğrencilerin okula ait olma düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu; kız öğrencilerin okula ait olma ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı; sınıf düzeyi olarak ait olma ortalamalarının dokuzuncu sınıf öğrencileri lehine olduğu bulunmuştur. Araştırmada akademik başarıları düşük olan öğrencilerin okula ait olmalarının da düşük olduğu ve öğrenim

gördükleri lisenin sosyo-ekonomik düzeyine göre de okula ait olmanın orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki liseye devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür.

Alan yazında yer alan, bu tezin de hedef kitesini oluşturan üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmalar incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin ait olma düzeylerini ve aileye ait olma düzeylerini ölçmeye yönelik ölçme aracı geliştirme çalışmalarının yanı sıra, bu öğrencilerin üniversiteye ait olma, toplumsal ait olma, ait olma ve geleceğe yönelik tutumları, sosyo-demografik değişkenler ve ihtiyaç algıları, haberdar olma ve psikolojik dışlanmada ait olmanın incelendiği çalışmalar görülmektedir. Aşağıda bu çalışmalar ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Türkdoğan ve Duru (2011)'nin üniversite öğrencilerinin temel ihtiyaçlarının hangi düzeyde karşılanmakta olduğunu ve öğrencilerin ihtiyaç algılarının bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelediği araştırmalarına Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören 627 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin en yüksek doyumunu sevgi ve ait olma ihtiyacından algıladıkları güç, eğlence ve özgürlük ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine ilişkin algıladıkları doyumun daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra beş temel ihtiyacın karşılanmasına ilişkin en düşük doyumun hayatta kalma ihtiyacından algılandığı bulunurken öğrencilerin temel ihtiyaç doyumuna ilişkin algılarının bazı ihtiyaç boyutlarında, cinsiyete, sınıf düzeyine, barınma durumuna, yerleşim birimine, ailenin gelir düzeyine, algılanan ekonomik doyuma göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Alptekin (2011), yaptığı araştırmada Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin üniversiteye ait olmanın hangi düzeyde olduğunu, gençliğin üniversiteye ait olma düzeyini belirleyen alt boyutları, değişkenleri ve toplumsal ait olmanın üniversite gençliği üzerindeki etkisini çözümlenmeyi amaçlamıştır. Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören 912 öğrencinin katıldığı alan araştırması sonucunda öğrencilerin kurumlara güven düzeyinin vasat bir ortalama (2,96)

gösterdiği, toplumsal ait olma ortalamasının ise çok daha yüksek (3,51) olduğu tespit edilmiştir. Ait olma toplam puanlarına bakıldığında öğrencilerin genel olarak öğrenim hayatlarından ve koşullarından memnun oldukları; toplumsal ait olmaya etki eden faktörlerden biri olan aileye ait olma puanlarının ortalamalarının ise çok yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Alan yazında ilk ve ortaöğretim öğrencilerinde kullanılacak ait olma ölçeklerinin geliştirilmesi çalışmalarına benzer çalışmaların üniversite öğrencileri için de gerçekleştirildiği görülmektedir. Örneğin; Karaman (2013), Üniversiteye Ait Olma Ölçeğini geliştirmiş ve aynı zamanda öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye ait olma gereksinimlerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören 283 öğrencinin katıldığı araştırmada cinsiyete ilişkin bulgular erkek öğrencilerin üniversiteye ait olma düzeylerinin, beklenti ve motivasyonlarının kızlara göre daha yüksek olduğunu; ekonomik durum değişkenine ilişkin bulgular ekonomik durumu iyi olanların kötü ve orta olanlara oranla özdeşleşme ve ait olma düzeylerinin daha yüksek olduğunu; okul türü ve sınıf düzeyine ilişkin bulgular motivasyon, beklenti ve ait olma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu; öğrencilerin okula gelmeden önce yaşadıkları yerleşim yerine ilişkin bulgular ise ait olma ile anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir.

Türk üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir başka ait olma ölçeği geliştirme çalışması da Ersanlı ve Koçyiğit (2013) tarafından yapılmıştır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çeşitli fakültelerde eğitim gören öğrencilerden açımlayıcı faktör analizi için 375, doğrulayıcı faktör analizi için 698 kişi katılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için yapılan analizler sonucu elde edilen üç faktörün (arkadaş grubu, aile, meslek) toplam varyansın %58'ini açıkladığı bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi de uyum indekslerinin üç faktörlü yapıyı doğruladığını göstermiştir. Güvenirlilik analizi sonucunda aile, arkadaş grubu ve meslek faktörleri için sırasıyla .88, .89, .88'dir. Tüm ölçeğin Cronbach α değeri ise .90 bulunmuştur.

Yapılan tüm bu analizler geliştirilen Ait Olma Ölçeği'nin üniversite öğrencilerinin ait olma düzeyini belirlemede kullanılmak için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Üniversite öğrencilerinin ait olma düzeylerini belirleyen ölçeklerin yanı sıra ait olma ihtiyacının bireylerin psikolojik olarak dışlanmasına olan etkisini inceleyen araştırma da bulunmaktadır. Örneğin; Aydın ve diğerlerinin (2013) ait olma ihtiyacının ve haberdar olmanın psikolojik dışlanmaya gösterilen tepkiler üzerindeki etkilerini incelemek için yaptığı araştırmaya 120 üniversite öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin psikolojik dışlanma değişimini anlayabilmek için kendilerini dışlayan kişiler hakkındaki düşünceleri tespit edilerek ait olma, benlik değeri, kontrol, anlamlı var oluş ihtiyaçları incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda haberli ya da habersiz olduğu fark etmeksizin psikolojik dışlanmaya maruz kalan kişilerin hem bu dört temel ihtiyacının hem de diğer kişiler hakkındaki görüşlerinin dışlanmaya maruz kalmayanlara oranla azaldığı görülmüştür. Ancak bireysel ayrılık değişkeni olarak ele alınan ait olma düzeyi ile psikolojik dışlanmaya gösterilen tepkilerde bir farklılık bulunmamıştır.

Koçyiğit (2014), cinsiyet ve ait olma düzeylerine göre üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumlarını araştırmıştır. 800 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin geleceğe yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermezken ait olma düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bu araştırmada, aileye, arkadaş grubuna ve mesleğe ait olma düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik daha olumlu tutumlara sahip, daha planlı ve daha az kaygılı oldukları bildirilmiştir.

Mavili ve diğerleri (2015) yaptıkları araştırmada kişilerin ailelerine ait olma düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmeyi amaçlamışlardır. Değişik üniversitelerde öğrenim gören 1579 öğrencinin katıldığı araştırmada yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin toplam varyansın %60'ını açıklayan iki faktörlü (aileye ait olma ve kendilik aidiyeti) bir yapıdan oluştuğu bulunmuştur. Güvenirlilik analizi sonucunda da

Cronbach α değeri .94 bulunmuştur. Araştırma sonuçları 17 maddeden oluşan Aile Aidiyeti Ölçeği'nin aile danışmanlığı ve aileyle ilgili hizmet alanlarında kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Türkiye’de psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeyleri üzerinde yapılan tek çalışmada, Oğuz-Duran ve Yılmaz-Sayar (2016) aidiyet duygusunun üç boyutunun (arkadaş grubu, aile, meslek) içsel ve dışsal yaşam amaçları üzerindeki yordayıcı rollerini incelemiştir. PDR lisans programında öğrenim gören 189 öğrencinin katıldığı araştırmada katılımcılar Ait Olma Ölçeği ve Yaşam Amaçları Ölçeği'ni cevaplamışlardır. Araştırma sonucunda psikolojik danışmanlık mesleğine ve arkadaş grubuna ait olmanın içsel yaşam amaçlarını olumlu ve anlamlı olarak yordadığı; ait olmanın hiçbir alt boyutunun ise dışsal amaçları yordamadığı bulunmuştur. Bu çalışmada psikolojik danışmanlık mesleğine ait olmanın, bu meslek mensupları için ön planda olan içsel yaşam amaçları (ilişki, topluma katkı, fiziksel sağlık, kişisel gelişim, aileye katkı, anlamlı yaşam) için en güçlü yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu ait olmanın psikolojik danışmanlık mesleği açısından önemini göstermesi bakımından önemlidir.

Sonuç olarak yurt içi alan yazın incelendiğinde her türlü öğrenim kademesinde ait olma ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ait olma araştırmalarında daha çok okula ait olma alanına odaklanıldığı görülürken aileye ya da mesleğe ait olma ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı sayıda kaldığı görülmektedir.

2.3.2. Ait olma ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar. Ait olma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, yurt içinde yapılan araştırmalara benzer biçimde ilkokuldan üniversiteye kadar her düzeyde öğrencinin ait olma düzeylerinin ele alındığı görülmüştür (Baskin ve diğerleri, 2014; Collinson, 2013; Freeman, Anderman & Jensen, 2007; Kember, Lee & Li, 2001; Marshall, Zhou, Gervan & Wiebe, 2012; Plaskonko & Servaty-Seib, 2015; Slaten & Baskin 2014; Vaz ve diğerleri, 2015; Walker & Greene, 2009).

Bu çalışmalardan ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki çalışmalar incelendiğinde okul ve sınıf içi ait olma ile aileye ait olmaya odaklanıldığı görülmektedir. Örneğin; Vaz ve diğerleri (2015) araştırmalarında ergen sağlığında önemli bir etkisi olan okula ait olmayı incelemiştir. İlkokula devam eden 12 yaşındaki öğrencilerin ait olma algılarının incelendiği araştırmaya 395 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda; kızların ve engellilerin erkeklere oranla okula ait olmalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Baskin ve diğerleri (2014), etnik çeşitliliğe sahip gençlerin sosyal, psikolojik ve akademik işleyişleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Herhangi bir etnik grubun çoğunluk oluşturmadığı ve yedinci sınıfa devam eden çeşitli ırklardaki 310 öğrencinin katıldığı araştırmada aile ve arkadaş grubuna olan sosyal bağlılığın, akademik başarıyı olumlu yönde öngördüğü bulunmuştur.

Walker ve Greene (2009) araştırmalarında lise öğrencilerinin sınıfa ait olma düzeyleri ile akademik başarı hedeflerine ilişkin algıları, özyeterlik düzeyleri ve sınıf çalışmalarının işe yararlığı arasındaki ilişkiyi 249 lise öğrencisinin katılımıyla incelemiştir. Araştırma sonucunda yüksek hedeflerin kabulü, algılanan işe yararlık, özyeterliği ve ait olmayı yordamaktayken; bilişsel katılımın da ait olma ve algılanan işe yararlığı yordadığı bulunmuştur.

Alan yazında üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmalarda ise üniversite öğrencilerinin okula ait olma ve çok kültürlü üniversitede ait olmanın araştırılmasının yanı sıra, ait olmanın intihar, kariyer kararı verme, yarı zamanlı çalışma vb. değişkenlerle ilişkilerinin de incelendiği görülmektedir. Aşağıda bu çalışmalar ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Kember ve diğerleri (2001)'nin yarı zamanlı çalışan üniversite öğrencilerinin ait olma ihtiyacını geliştirme amaçlı yaptıkları çalışmaya Hong Kong'ta yarı zamanlı olarak çalışan 53 öğrenci katılmıştır. Yapılan görüşmelerde öğrencilerin kendi sınıfları ve onlara eğitim veren öğretim elemanlarına, üniversitede var olan diğer sınıf ve kişilere oranla daha rahat ait

hissettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin ait olma ihtiyaçlarını geliştirebilmelerinin, üniversitenin kaynak ve olanaklarından daha fazla yararlanmaları ile mümkün olacağı bulunmuştur. Aynı zamanda bulgular ait olma ihtiyacının desteklenmesiyle daha kaliteli öğrenme çıktıları alınacağını ve programı bitiren öğrenci sayısının artacağını belirtmektedir.

Freeman ve diğerleri (2007)'in lisans öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin sınıfa ait olma ve akademik motivasyonlarıyla öğretim elemanlarının kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. 238 öğrencinin katıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin sınıfa ait olmaları ile akademik yeterlilikleri, içsel motivasyonları ve görev değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanı sıra lisans öğrencilerinin sınıf düzeyine ait olmaları ile öğretim elemanlarının sıcak, iletişime açık ve öğrencileri teşvik etmelerine ilişkin algıları arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Marshall ve diğerleri (2012), yaptıkları bir araştırmada Kanada'da bulunan çok kültürlü ve çok dilli bir üniversitede ilk yıllarında akademik okuryazarlık dersi alan öğrencilerin ait olma ihtiyacına etki eden faktörleri incelemişlerdir. 419 öğrencinin katıldığı araştırmada öğrencilerin ait olmaya ilişkin algılarını; öğrenme ortamı, zaman, mekan ve diğer sosyal, kültürel ve dilsel faktörlerin etkilediği bulunmuştur.

Ait olma ihtiyacının sosyal yansımaları araştıran Collison (2013), bir kişinin ait olma ihtiyacının diğer kişiler ile ilişkili olduğunu ancak bireylerin kişilik özelliklerinin ait olma ihtiyacıyla daha az ilişkili olduğunu öne sürmüştür. Bu hipotezi test etmek amacıyla da 66 üniversite öğrencisi; ait olma ihtiyaçları, tercihler ve diğerlerince bilinmeyen kişilik özellikleri gibi boyutları derecelendirerek ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları katılımcıların kendi ait olma ihtiyaçları ile ait olmanın sosyal yansımalarının birbiriyle ilişkili olduğunu gösterirken; ait olma ihtiyacının bireylerin kişilik özellikleri ve tercihleri ile ilişkili olmadığı bulunmuştur.

Slaten ve Baskin (2014) yaptıkları araştırmada akran grubu ve aileye ait olmanın kariyer kararı verme güçlüğüne etkisini incelemişlerdir. Ait olma, psikolojik kaygı, akademik

motivasyon ve kariyer kararı verme güçlüğünün ölçüldüğü araştırmaya 436 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırma akran grubu ve aileye ait olmanın, akademik motivasyon ve psikolojik kaygının aracılık ettiği kariyer karar verme güçlüğüyle ilişkili olduğunu varsaymaktadır. Araştırma sonucunda kişinin aileye ait olma düzeyi arttıkça kariyer karar verme güçlüğünün de arttığı bulunmuştur. Akran grubuna ait olma ise hipotezdeki hiçbir veri ile anlamlılık göstermemektedir.

Ploskonka ve Servaty-Seib (2015), yaptıkları araştırmada ait olmanın üç etki alanının (aile, üniversite ve arkadaşlar) intihar düşüncesiyle olan ilişkisini araştırmışlardır. Lisans öğrenimini yapan 249 öğrencinin katıldığı çalışmada ait olmanın bu üç etki alanının intihar düşüncesinin varyansının %9.4'ünü açıkladığı bulunmuştur. Aileye ait olma, ait olma etki alanları içerisinde anlamlılık göstermekle birlikte, intihar düşüncesine tek ve negatif katkı yapan bir alandır. Öğrencilerin aileye ait olma düzeyleri intihar düşüncesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, ilgili yurt dışı alan yazın incelendiğinde ait olmanın çeşitli değişkenler ve gruplar açısından incelendiği görülmekle birlikte psikolojik danışmanlık mesleği açısından incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

3. Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesine yer verilecektir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal, B.Ö.- İ.Ö. değişkenlerine göre incelenmesi amacıyla planlanan, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Yapılan araştırma bir grubun belli başlı özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan bir çalışma olduğu için tarama modelli bir araştırmadır (Büyüköztürk, 2009). Belirli bir grubun, mevcut durum ve özelliklerini kendi koşullarında betimleyip, incelemeye çalıştığı için de betimsel bir araştırmadır (Kaptan, 1998).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programı lisans düzeyi B.Ö ve İ.Ö.'de öğrenim gören birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evren içerisinde çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın evrenini oluşturan öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. değişkenlerine göre dağılımı Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrenci İşleri'nden alınan rakamlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Araştırma evreninde yer alan sınıflardaki öğrenciler gönüllülük esasına göre katılım göstermiş olup başlangıçta 414 öğrenciden veri toplanmıştır. Mahalonobis Uzaklık Değerlerinin saptanması ile örnekleme uç değerlere sahip olan öğrenciler örneklem ve veri analizlerinin dışında tutulmuştur. Bu sebeple nihai örneklem 313'ü kız, 96'sı erkek olmak üzere toplam 409 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler 17-35 yaş aralığında yer almaktadır. Öğrencilerin

yaş ortalaması $20.29 \pm 1,98$ 'dir. Araştırmanın evren ve örneklemini oluşturan öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve B.Ö-İ.Ö. değişkenlerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırmanın Evren ve Örneklemini Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve B.Ö.-İ.Ö. Değişkenlerine Göre Dağılımı

Sınıf	Öğretim	Evren						Örneklem					
		Kız		Erkek		TOPLAM		Kız		Erkek		TOPLAM	
		n	%	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
1.Sınıf	B.Ö.	44	67	22	33	66	100	40	69	18	31	58	100
	İ.Ö.	33	58	24	42	57	100	30	60	20	40	50	100
	TOPLAM	77	63	46	37	123	100	70	65	38	35	108	100
2.Sınıf	B.Ö.	48	79	13	21	61	100	43	88	6	12	49	100
	İ.Ö.	35	61	22	39	57	100	29	67	14	33	43	100
	TOPLAM	83	70	35	30	118	100	72	78	20	22	92	100
3.Sınıf	B.Ö.	45	73	17	27	62	100	56	84	11	16	67	100
	İ.Ö.	38	59	26	41	64	100	42	71	17	29	59	100
	TOPLAM	79	63	43	37	126	100	98	78	28	22	126	100
4.Sınıf	B.Ö.	75	83	16	17	91	100	41	89	5	11	46	100
	İ.Ö.	45	70	19	30	64	100	32	87	5	13	37	100
	TOPLAM	120	77	35	23	155	100	73	88	10	12	83	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi örneklemin % 70'ini kızlar, % 30'unu erkekler; %54'ünü B.Ö. öğrencileri, %46'sını İ.Ö. öğrencileri; %26'sını birinci sınıflar, %23'ünü ikinci sınıflar, %31'ini üçüncü sınıflar, %20'sini de dördüncü sınıflar oluşturmaktadır. Çift anadal öğrencileri dersleri farklı sınıf düzeylerindeyken alabildikleri için verileri bu tabloya eklenememiştir.

Örnekleme oluşturan çift anadal öğrencileri 39 kişiden oluşmakta ve bu öğrencilerin 37'si kız, 2'si ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrenciler psikoloji, sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve zihin engelliler öğretmenliğinden gelmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler; araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgiler Formu ile Ersanlı ve Koçyiğit (2013) tarafından geliştirilen Ait Olma Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgiler formu. Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgiler Formu'nda cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal, B.Ö.-İ.Ö. ve yaş ile ilgili sorular yer almaktadır (Bk. Ek 1).

3.3.2. Ait olma ölçeği. Ersanlı ve Koçyiğit (2013) tarafından geliştirilen ölçek üniversite öğrencilerinin ait olma düzeyini ölçmektedir. 5'li Likert tipine göre derecelendirilen ölçek 22 maddeden oluşmaktadır. Ait Olma Ölçeği'nden alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan ise 110'dur. Ölçekte yer alan 2, 14, 21 ve 22 numaralı maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçek, arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma ve mesleğe ait olma olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki 1, 3, 7, 10, 13, 18 ve 21 numaralı maddeler arkadaş grubuna ait olma boyutunu, 5, 9, 12, 15, 17, 19 numaralı maddeler aileye ait olma boyutunu, 2, 4, 6, 8, 11, 14, 16, 20 ve 22 numaralı maddeler ise mesleğe ait olma boyutunu ölçmektedir (Bk. Ek 2).

Ersanlı ve Koçyiğit (2013), ölçeğin kapsam ve yapı geçerliliğini belirleyebilmek için yaptıkları açımlayıcı faktör analizi sonucunda faktör yüklerinin arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma olmak üzere 3 faktörde toplandığını görmüşlerdir. Üç faktörden oluşan ölçeğin açıkladığı toplam varyans %58,52'dir. 1. Faktörün açıklanan toplam varyansa katkısı %36,22, 2. Faktörün %9,47, 3. Faktörün ise %8,26'dır. İstatistiksel olarak anlamlı ve faktör yük değerlerinin yüksek olması nedeniyle ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğu bildirilmiştir. Aynı çalışmada Ait Olma Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması kapsamında

ise Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. İki ayrı çalışma grubu üzerinde yapılan analizlerde toplam ölçek maddeleri için iç tutarlık katsayıları sırasıyla ,89 ve ,90 olarak bulunmuştur. Ayrıca alt ölçek maddeleri için hesaplanan güvenilirlik katsayıları aileye ait olma boyutunda ,88, arkadaş grubuna ait olma boyutunda ,89 ve mesleğe ait olma boyutunda ,88 bulunmuştur (Ersanlı & Koçyiğit, 2013). Bu tez kapsamında yeniden hesaplanan Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayıları ölçeğin bütünü için ,89, aileye ait olma alt boyutu için ,86 , arkadaş grubuna ait olma boyutu için ,87, mesleğe ait olma boyutu için ,89 olarak bulunmuştur.

3.4.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada veri toplama süreci Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü'nden gerekli izinlerin alınması ile başlamıştır. Ölçme araçları, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında her sınıf düzeyi için, öğrencilerin farklı derslerine giren farklı öğretim elemanlarından izin alınarak ders saatleri öncesinde, gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Uygulamalar yaklaşık 15 dakikada tamamlanmıştır. Katılımcılar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve katılımcılara verilerin gizli tutulacağına garantisini verilmiştir.

Araştırmada, uygulamalar sonrasında hatalı cevaplanan 1 adet ölçek verisi değerlendirmeye alınmamış, geriye kalan 414 öğrencinin verileri değerlendirmeye alınmıştır. Örneklemde uç değerlerin olup olmadığını anlamak amacıyla her bir öğrenci için Mehalanobis Uzaklık Değerleri saptanmış olup, bu değerler (Kritik Değer=24,42) $p < ,05$ ölçüt alınarak incelenmiştir. Uç değerlere sahip olan beş öğrenciye ait veriler (119, 177, 350, 413 ve 414 anket numaralı veriler) analiz dışında tutulmuştur.

Yapılan analizde araştırmaya katılan öğrencilerin ait olma toplam puanları ve ait olma alt boyutlarından aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni örneklemin ait olma düzeyleri, bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B.Ö.- İ.Ö.'dür.

Psikolojik danışman adaylarının Ait Olma Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların cinsiyet, çift anadal, B.Ö.-İ.Ö. değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi; sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için de Tek Yönlü ANOVA kullanılmıştır. Öncelikle T-testi ve Tek Yönlü ANOVA'ya ait varsayımların karşılanıp karşılanmadığı test edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2001) dağılımın normalliği sayıltısının karşılanabilmesi için basıklık ve çarpıklık değerlerinin +2 ve -2 değerleri arasında olması gerektiğini belirtilmektedir. Bu araştırmada da bu aralık değerleri dikkate alınmıştır. Psikolojik danışman adaylarının ait olma alt ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal, B.Ö.-İ.Ö. değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Tek Yönlü MANOVA kullanılmıştır. Öncelikle Tek Yönlü MANOVA'ya ilişkin varsayımların karşılanıp karşılanmadığı test edilmiştir. Pallant (2005) varyans-kovaryans matrislerinin homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığını gösteren Box'M Testi için anlamlılık ölçütünün ,001 olarak alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırmada da Box'M Testi için anlamlılık ölçütü ,001 olarak alınmıştır.

Tek Yönlü MANOVA'dan elde edilen bulguların anlamlı olması durumunda ise gruplar arası karşılaştırmaları yapmak amacıyla Post-Hoc çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi uygulanmıştır. B.Ö.-İ.Ö. bağımsız değişkeni ile ilgili Tek Yönlü MANOVA'ya ilişkin varsayımlar karşılanmadığı için de ait olma alt ölçek puanları t-testi ile analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 17 programı kullanılmıştır.

4. Bölüm

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmanın amacı ve bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları çerçevesinde uygulanan analizlere ve bunlara ait bulgulara yer verilecektir.

4.1. Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Çift Anadal ve B.Ö.-İ.Ö. Değişkenlerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapmalarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada ilk olarak psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, çift-anadal ve B.Ö.-İ.Ö. değişkenlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları sırasıyla hesaplanmıştır. İlk olarak, ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi amacıyla hesaplanan ortalama ve standart sapmalar Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2

Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma
Arkadaş Grubuna Ait Olma	Kız	313	30,13	4,46
	Erkek	96	28,88	5,11
	TOPLAM	409	29,83	4,64
Aileye Ait Olma	Kız	313	26,94	3,43
	Erkek	96	26,13	3,87
	TOPLAM	409	26,75	3,55
Mesleğe Ait Olma	Kız	313	38,17	6,49
	Erkek	96	33,83	6,87
	TOPLAM	409	37,15	6,83
Ait Olma Toplam Puan	Kız	313	95,25	10,48
	Erkek	96	88,85	11,94
	TOPLAM	409	93,75	11,16

Tablo 2'de görüldüğü gibi arkadaş grubuna ait olma puan ortalamaları kız adaylar için 30,13 (SS=4,46), erkek adaylar için 28,88 (SS=5,11), tüm adaylar için ise 29,83 (SS=4,64)'tür. Aileye ait olma puan ortalamaları kız adaylar için 26,94 (SS=3,43), erkek adaylar için 26,13 (SS=3,87), tüm adayların için 26,75 (SS=3,55)'tir. Mesleğe ait olma puan ortalamaları ise kız adaylar için 38,17 (SS=6,49), erkek adaylar için 33,83 (SS=6,87), tüm adaylar için ise 37,15 (SS=6,83)'tir. Kız adayların ait olma toplam puanının ortalaması 95,25 (SS=10,48), erkek adayların ait olma toplam puanının ortalaması 88,85 (SS=11,94), tüm adayların ait olma toplam puan ortalaması ise 93,75 (SS=11,16) bulunmuştur. Buna göre ait

olma toplam ve alt ölçek puanlarının tümünde kız adayların erkek adaylardan daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

İkinci olarak, psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre incelenmesi amacıyla ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3

Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları

	Sınıf Düzeyi	n	Ortalama	Standart Sapma
Arkadaş Grubuna Ait Olma	Birinci Sınıf	108	30,25	4,95
	İkinci Sınıf	92	29,55	4,34
	Üçüncü Sınıf	126	29,80	4,24
	Dördüncü Sınıf	83	29,67	5,15
	Toplam	409	29,83	4,64
Aileye Ait Olma	Birinci Sınıf	108	26,94	3,55
	İkinci Sınıf	92	26,45	3,83
	Üçüncü Sınıf	126	26,99	3,14
	Dördüncü Sınıf	83	26,49	3,81
	Toplam	409	26,75	3,55
Mesleğe Ait Olma	Birinci Sınıf	108	36,62	7,58
	İkinci Sınıf	92	37,47	6,55
	Üçüncü Sınıf	126	37,03	6,29

	Dördüncü Sınıf	83	37,67	6,95
	Toplam	409	37,15	6,83
<hr/>				
	Birinci Sınıf	108	93,81	11,99
	İkinci Sınıf	92	93,48	11,03
Ait Olma Toplam Puan	Üçüncü Sınıf	126	93,82	9,70
	Dördüncü Sınıf	83	93,84	12,38
	Toplam	409	93,75	11,16
<hr/>				

Tablo 3'te görüldüğü gibi psikolojik danışman adaylarının arkadaş grubuna ait olma puan ortalaması birinci sınıfta 30,25 (SS=4,95) iken ikinci sınıfta 29,55 (SS=4,34), üçüncü sınıfta 29,80 (SS=4,24), dördüncü sınıfta ise 29,67 (SS=5,15) olarak bulunmuştur. Adayların aileye ait olma puan ortalaması ise birinci sınıfta 26,94 (SS=3,55), ikinci sınıfta 26,45 (SS=3,83), üçüncü sınıfta 26,99 (SS=3,14) iken dördüncü sınıfta 26,49 (SS=3,81)'dur. Mesleğe ait olma puan ortalamalarına bakıldığında ise birinci sınıfta 36,62 (SS=7,58), ikinci sınıfta 37,47 (SS=6,55), üçüncü sınıfta 37,03 (SS=6,29), dördüncü sınıfta ise 37,67 (SS=6,95) olarak bulunmuştur. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının ortalamaları ise birinci sınıfta 93,81 (SS=11,99), ikinci sınıfta 93,48 (SS=11,03), üçüncü sınıfta 93,82 (SS=9,70), dördüncü sınıfta ise 93,75 (SS=11,16)'tir. Buna göre tüm sınıf düzeyleri için psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanları birbirine oldukça yakın görünmektedir. Yalnızca birinci sınıfların arkadaş grubuna ait olma puanlarının diğer sınıflardan daha yüksek, mesleğe ait olma puanlarının ise diğer sınıflardan daha düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Üçüncü olarak, psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının çift anadal değişkenine göre incelenmesi amacıyla ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4

Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Çift Anadal Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları

	Çift Anadal	n	Ortalama	Standart Sapma
Arkadaş Grubuna	Evet	39	30,51	3,54
Ait Olma	Hayır	370	29,76	4,74
Aileye Ait Olma	Evet	39	27,41	2,75
	Hayır	370	26,68	3,61
Mesleğe Ait Olma	Evet	39	39,74	4,89
	Hayır	370	36,88	6,95
Ait Olma Toplam	Evet	39	97,66	7,73
Puan	Hayır	370	93,33	11,39

Tablo 4'te görüldüğü gibi psikolojik danışman adaylarının arkadaş grubuna ait olma puan ortalaması çift anadal olan adaylarda 30,51 (SS=3,54) iken çift anadal olmayan adaylarda 29,76 (SS=4,74)'dır. Adayların aileye ait olma puan ortalaması çift anadal olanlarda 27,41 (SS=2,75), olmayanlarda ise 26,68 (SS=3,61)'dir. Mesleğe ait olma puan ortalamalarına bakıldığında ise çift anadal olan adayların puan ortalamaları 39,74 (SS=4,89) iken, çift anadal olmayan adayların puan ortalamaları 36,88 (SS=6,95)'dir. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının ortalamaları ise çift anadal olanlarda 97,66 (SS=7,73), çift anadal olmayanlarda ise 93,33 (SS=11,39)'tür. Buna göre çift anadal olan adayların ait olma toplam

ve alt ölçek puanlarının tümünde çift anadal olmayan adaylara göre daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir.

Son olarak psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre incelenmesi amacıyla ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5

Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının B.Ö.-İ.Ö. Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları

	Öğretim	n	Ortalama	Standart Sapma
Arkadaş Grubuna Ait Olma	B.Ö.	220	30,19	4,44
	İ.Ö.	189	29,42	4,85
Aileye Ait Olma	B.Ö.	220	27,20	3,15
	İ.Ö.	189	26,24	3,90
Mesleğe Ait Olma	B.Ö.	220	38,40	5,74
	İ.Ö.	189	35,69	7,67
Ait Olma Toplam Puan	B.Ö.	220	95,79	10,05
	İ.Ö.	189	91,37	11,92

Tablo 5'te görüldüğü gibi psikolojik danışman adaylarının arkadaş grubuna ait olma puan ortalaması B.Ö. öğrencisi olan adaylarda 30,19 (SS=4,44) iken İ.Ö. öğrencisi olan adaylarda 29,42 (SS=4,85)'dir. Adayların aileye ait olma puan ortalaması B.Ö. öğrencilerinde 27,20 (SS=3,15), İ.Ö. öğrencilerinde ise 26,24 (SS=3,90)'tür. Mesleğe ait olma puan ortalamalarına bakıldığında ise B.Ö. öğrencisi olan adayların puan ortalamaları 38,40 (SS=5,74) iken, İ.Ö. öğrencisi olan adayların puan ortalamaları 35,69 (SS=7,67)'dur.

Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının ortalamaları ise B.Ö. öğrencilerinde 95,79 (SS=10,05), İ.Ö. öğrencilerinde ise 91,37 (SS=11,92)'dir. Buna göre B.Ö. öğrencisi olan psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının tümünde İ.Ö. öğrencisi olan psikolojik danışman adaylarına göre daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür.

4.2. Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Çift Anadal ve B.Ö.-İ.Ö. Değişkenlerinin Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarına Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. değişkenlerine ilişkin bulgular ve bunlara ilişkin yorumlar verilmektedir.

4.2.1. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının cinsiyete göre incelenmesine ilişkin bulgular ve yorumu. Ait olma toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeden önce verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir. Alan yazın incelendiğinde basıklık ve çarpıklık değerleri +2 ve -2 değerleri arasında ise dağılımın normallikinden söz edilebileceği belirtilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2001). Ait olma toplam puanının kız adaylardaki basıklık (1,50) ve çarpıklık değeri (-1,15) ile erkek adaylardaki basıklık (-0,22) ve çarpıklık değeri (-0,56) verilen sınırlar arasında bulunduğu için veriler normal dağılım göstermektedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için de parametrik testlerden t-testi tercih edilmiştir. Uygulanan t-testi sonucunda cinsiyete göre iki grubun varyanslarının eşitliğini test etmek amacıyla yapılan Levene Testi $p=0,04$ bulunmuştur. $p<0,05$ olması nedeniyle varyansların eşitliği sayılışı karşılanmamıştır. Bu nedenle de t-testi tablosunda ikinci satır kullanılmıştır (Pallant, 2005). Sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6

Psikolojik Danışman Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ait Olma Toplam Puanlarının T-Testi Sonuçları

	t	Serbestlik Derecesi(SD)	p
Ait Olma Toplam Puan	4,72	142,76	,00

Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının [$t(4,72, p<,05]$ cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kız adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 95,25$), erkek adayların puan ortalamalarına ($\bar{X} = 88,85$) göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Psikolojik danışman adaylarının ait olma alt ölçek puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır. Tek Yönlü MANOVA'nın sayıtlarından gruplar boyunca değişkenler arasında korelasyonun eşit olduğu varsayımını test etmek amacıyla yapılan Box F [$6, 188010,05] = 1,06, p=.38$ bulunmuştur. Sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Psikolojik Danışman Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Ait Olma Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Tek Yönlü MANOVA Sonuçları

	Bağımlı Değişkenler	F	P
	Arkadaş Grubuna Ait Olma	5,33	,02
Cinsiyet	Aileye Ait Olma	3,88	,04
	Mesleğe Ait Olma	31,87	,00

Tablo 7’de görüldüğü gibi ait olma alt ölçek puanları üzerine yapılan Tek Yönlü MANOVA sonuçları cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir fark göstermektedir [F(3, 405)=10,86, p=0,00, Wilks' Lambda (Λ)=0,93]. Cinsiyet değişkeninin ait olma alt ölçek puanları üzerindeki etkisine bakıldığında arkadaş grubuna ait olma puanları [F(1, 407)=5,33, p=0,02], aileye ait olma puanları [F(1, 407)=3,88, p=0,04], mesleğe ait olma puanları arasında anlamlı bir fark olduğu [F(1, 407)=31,87, p=0,00] bulunmuştur. Buna göre ait olma alt ölçek puanları cinsiyete göre anlamlı biçimde değişmektedir.

Psikolojik danışman adaylarının ait olma alt ölçek puanlarının kız ve erkek adaylar arasındaki farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmeye yönelik yapılan Bonferroni testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyete İlişkin Bonferroni Testi Sonuçları

	Cinsiyet		Ortalama	Standart	p	%95 Güven Aralığı	
			Farkı	Hata		Alt Sınır	Üst Sınır
Arkadaş Grubuna	Kız	Erkek	1,24*	,53	,02	,18	2,30
Ait Olma	Erkek	Kız	-1,24	,53	,02	-2,30	-,18
Aileye Ait Olma	Kız	Erkek	,81*	,41	,04	,00	1,62
	Erkek	Kız	-,81	,41	,04	-1,62	-,00
Mesleğe Ait	Kız	Erkek	4,33*	,76	,00	2,82	5,85
Olma	Erkek	Kız	-4,33	,76	,00	-5,85	-2,82

Tablo 8’de görüldüğü gibi gruplar arası farkın kaynağını belirlemek için yapılan Bonferroni testi sonucunda her üç alt ölçek puanının cinsiyet değişkeni ile arasında anlamlı bir farklılık vardır. Arkadaş grubuna ait olma puanı bağlamında, kız adayların puan

ortalamları ile ($\bar{X} = 30,13$) erkek adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 28,88$) arasında kız adayların lehine anlamlı bir farklılık vardır. Aileye ait olma puanı açısından da kız adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 26,94$), erkek adayların puan ortalamalarından ($\bar{X} = 26,13$) anlamlı düzeyde yüksektir. Adayların mesleğe ait olma puanlarında ise kızların puan ortalamalarının ($\bar{X} = 38,17$) erkeklerin puan ortalamalarına ($\bar{X} = 33,83$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Yani her üç alt ölçekte de (Arkadaş grubuna ait olma, aileye ait olma, mesleğe ait olma) kızların puan ortalamaları ile erkeklerin puan ortalamaları arasında kızların lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

4.2.2. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre incelenmesine ilişkin bulgular ve yorumu. Ait olma toplam puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeden önce verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir. Alan yazın incelendiğinde basıklık ve çarpıklık değerleri +2 ve -2 değerleri arasında ise dağılımın normalliğinden söz edilebileceği belirtilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2001). Ait olma toplam puanının birinci sınıflardaki basıklık (0,62) ve çarpıklık değeri (-0,92), ikinci sınıflardaki basıklık (1,28) ve çarpıklık değeri (-1,00), üçüncü sınıflardaki basıklık (1,05) ve çarpıklık (-0,82) değeri ile dördüncü sınıflardaki basıklık (1,50) ve çarpıklık değeri (-1,18) verilen sınırlar arasında bulunduğu için veriler normal dağılım göstermektedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için de parametrik testlerden Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Uygulanan Tek Yönlü ANOVA sonucunda sınıf düzeyine göre iki grubun varyanslarının eşitliğini test etmek amacıyla yapılan Levene Testi $p=0,09$, $p>0,05$ olması nedeniyle varyanslar homojen olarak dağılmıştır. Sonuçları Tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 9

Psikolojik Danışman Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ait Olma Toplam Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	8,15	3	2,72	,02	,99
Gruplar İçi	50832,41	405	125,51		
Toplam	50840,56	408			

Tablo 9’da görüldüğü gibi yapılan Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda ait olma toplam puanlarının psikolojik danışman adaylarının sınıf düzeyine göre [F(3-405)= 0,02 p>0,05] anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur.

Psikolojik danışman adaylarının ait olma alt ölçek puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır. Tek Yönlü MANOVA'nın sayıltılarından gruplar boyunca değişkenler arasında korelasyonun eşit olduğu varsayımını test etmek amacıyla yapılan Box F [18, 481912,27] = 0,93, p=.54 bulunmuştur. Sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Psikolojik Danışman Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ait Olma Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Tek Yönlü MANOVA Sonuçları

	Bağımlı Değişkenler	F	p
Sınıf Düzeyi	Arkadaş Grubuna Ait Olma	,43	,73
	Aileye Ait Olma	,65	,58
	Mesleğe Ait Olma	,41	,71

Tablo 10'da görüldüğü gibi ait olma alt ölçek puanları üzerine yapılan Tek Yönlü MANOVA sonuçları sınıf düzeyi değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F(9, 980)=0,64, p=0,76$, Wilks' Lambda (Λ)=0,99]. Sınıf düzeyi değişkeninin ait olma alt ölçek puanları üzerindeki etkisine bakıldığında arkadaş grubuna ait olma puanları [$F(3,405)=0,43, p=0,73$], aileye ait olma puanları [$F(3,405)=0,65, p=0,58$], mesleğe ait olma puanları arasında anlamlı bir fark [$F(3, 405)=0,41, p=0,71$] bulunmamıştır. Buna göre ait olma alt ölçek puanları sınıf düzeyine göre anlamlı biçimde değişmemektedir.

4.2.3. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının çift anadal değişkenine göre incelenmesine ilişkin bulgular ve yorumu. Ait olma toplam puanlarının çift anadal değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeden önce verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir. Alan yazın incelendiğinde basıklık ve çarpıklık değerleri +2 ve -2 değerleri arasında ise dağılımın normalliğinden söz edilebileceği belirtilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2001). Ait olma toplam puanının çift anadal olan adaylardaki basıklık (0,15) ve çarpıklık değeri (-0,46) ile çift anadal olmayan adaylardaki basıklık (1,01) ve çarpıklık değeri (-0,96) verilen sınırlar arasında bulunduğu için veriler normal dağılım göstermektedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için de parametrik testlerden t-testi tercih edilmiştir. Uygulanan t-testi sonucunda çift anadal değişkenine göre iki grubun varyanslarının eşitliğini test etmek amacıyla yapılan Levene Testi $p=0,02$ bulunmuştur. $p<0,05$ olması nedeniyle varyansların eşitliği sayılısı karşılanmamıştır. Bu nedenle de t-testi tablosunda yer alan ikinci satır kullanılmıştır (Pallant, 2005). Sonuçlar Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11

Psikolojik Danışman Adaylarının Çift Anadal Değişkenine Göre Ait Olma Toplam Puanlarının T-Testi Sonuçları

	t	SD	p
Ait Olma Toplam Puan	3,15	57,09	,00

Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının [t(3,15, p<,05)] çift anadal değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Çift anadal olan adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 97,66$), çift anadal olmayan adayların puan ortalamalarına ($\bar{X} = 93,33$) göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Psikolojik danışman adaylarının ait olma alt ölçek puanlarının çift anadal değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır. Tek Yönlü MANOVA'nın sayıltılarından gruplar boyunca değişkenler arasında korelasyonun eşit olduğu varsayımını test etmek amacıyla yapılan Box F [6, 24395,75]= 2,85, p=.09 bulunmuştur. Sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

Psikolojik Danışman Adaylarının Çift Anadal Değişkenine Göre Ait Olma Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Tek Yönlü MANOVA Sonuçları

	Bağımlı Değişkenler	F	P
Çift Anadal	Arkadaş Grubuna Ait Olma	,91	,34
	Aileye Ait Olma	1,46	,23
	Mesleğe Ait Olma	6,27	,01

Tablo 12'de görüldüğü gibi ait olma alt ölçek puanları üzerine yapılan Tek Yönlü MANOVA sonuçları çift anadal değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir

[F(3, 405)=2,18, p=0,09, Wilks' Lambda (Λ)=0,98]. Buna göre ait olma alt ölçek puanları çift anadal değişkenine göre anlamlı biçimde değişmemektedir.

4.2.4. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre incelenmesine ilişkin bulgular ve yorumu. Ait olma toplam puanlarının B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeden önce verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir. Alan yazın incelendiğinde basıklık ve çarpıklık değerleri +2 ve -2 değerleri arasında ise dağılımın normalliğinden söz edilebileceği belirtilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2001). Ait olma toplam puanının B.Ö. öğrencisi olan adaylardaki basıklık (1,50) ve çarpıklık değeri (-1,08) ile İ.Ö. öğrencisi olan adaylardaki basıklık (0,77) ve çarpıklık değeri (-0,83) verilen sınırlar arasında bulunduğu için veriler normal dağılım göstermektedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için de parametrik testlerden t-testi tercih edilmiştir. Uygulanan t-testi sonucunda B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre iki grubun varyanslarının eşitliğini test etmek amacıyla yapılan Levene Testi p=0,03 bulunmuştur. p<0,05 olması nedeniyle varyansların eşitliği sayılıtsı karşılanmamıştır. Bu nedenle de t-testi tablosunda yer alan ikinci satır kullanılmıştır (Pallant, 2005). Sonuçlar Tablo 13'te verilmektedir.

Tablo 13

Psikolojik Danışman Adaylarının B.Ö.-İ.Ö. Değişkenine Göre Ait Olma Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının T-Testi Sonuçları

	Bağımlı Değişkenler	t	SD	p
B.Ö.-İ.Ö.	Arkadaş Grubuna Ait Olma	1,64	385,18	,10
	Aileye Ait Olma	2,69	360,61	,01
	Mesleğe Ait Olma	3,98	344,22	,00
	Ait Olma Toplam Puan	4,02	369,38	,00

Tablo 13'te görüldüğü gibi B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre ait olma toplam ve alt ölçek puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t- testi sonucunda arkadaş grubuna ait olma [$t(1,64), p>0,05$] ile B.Ö.-İ.Ö. değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aileye ait olma boyutu [$t(2,69), p<0,05$] ile B.Ö.-İ.Ö. değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmakla birlikte B.Ö.'de öğrenim gören adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 27,20$), İ.Ö.'de öğrenim görenlerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 26,24$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Mesleğe ait olma alt boyutu ($t(3,98), p<0,05$) ile B.Ö.-İ.Ö. değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. B.Ö. öğrencisi olan adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 8,40$), İ.Ö. öğrencisi olan adayların puan ortalamalarından ($\bar{X} = 35,69$) anlamlı düzeyde yüksektir. Psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının da ($t(4,02), p<0,05$) B.Ö.-İ.Ö.'ye göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Adaylardan B.Ö. öğrencisi olan adayların puan ortalamaları ($\bar{X} = 95,79$), İ.Ö. öğrencisi olan adayların puan ortalamalarına ($\bar{X} = 91,37$) göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Buna göre B.Ö. öğrencisi olan psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanları ve alt ölçek puanlarından aileye ve mesleğe ait olma puanlarının İ.Ö. öğrencisi olan psikolojik danışman adaylarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

5. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucunda çıkan bulgular alan yazın doğrultusunda tartışıldıktan sonra araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılar ve uygulamacılar için geliştirilen önerilere yer verilecektir.

5.1.Tartışma

Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. olma durumlarının ait olma düzeyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada, cinsiyet, çift anadal ve B.Ö.-İ.Ö. değişkenlerinin psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeyleri üzerinde anlamlı etkileri olduğu görülürken, sınıf düzeyinin psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi görülmemiştir.

Cinsiyetin, psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerine etkisi bakımından kız adayların hem genel ait olma hem de ait olmanın üç alt boyutu olan aileye, arkadaş grubuna ve mesleğe ait olma bakımından erkek psikolojik danışman adaylarından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Cinsiyetin ait olma düzeyi üzerindeki etkisini araştıran geçmiş araştırmaların bulguları farklılıklar göstermektedir. Bazı araştırmalar kızların ait olma düzeylerinin daha yüksek olduğunu; bazıları ise erkeklerin ait olma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Örneğin; ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin okula ait olma düzeyleri erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Sarı, 2012; Vaz ve diğerleri, 2015). Sarı'nın (2013) lise öğrencileri üzerinde yaptığı bir başka araştırmada kız öğrencilerin okula ait olma düzeyleri erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunurken; Karaman'ın (2013) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ise erkek öğrencilerin üniversiteye ait olma düzeyleri kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Cinsiyetin ait olma üç alt boyutu üzerindeki etkisini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte kız adayların

bu üç alt boyutta erkek adaylara göre daha yüksek puanlar almasının kızların erkeklere oranla aile ve arkadaşları ile duygusal bağlarının daha kuvvetli olması, mesleğe ait olma açısından ise psikolojik danışmanlık mesleğinin gerektirdiği yardım etme, iletişim kurma, dinleme, ifade etme becerilerinin yapıları gereği kızlarda daha yoğun bir şekilde ortaya çıkmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın, cinsiyetin ait olma düzeyine etkisine ilişkin bulgusu, kızların erkeklere göre daha fazla aidiyet duyduklarını bildiren geçmiş bulguları desteklemektedir. Bu anlamada, psikolojik danışman adayları açısından düşünüldüğünde, gerek gelecekteki danışanlarının ait olmaya ihtiyaçlarının karşılanmaması nedeniyle ortaya çıkabilecek sorunlarında onlara psikolojik yardım hizmeti verecek olmaları, gerekse kendi ait olma temel gereksinimlerinden doğabilecek meseleler nedeniyle erkek psikolojik danışman adaylarının kız adaylara göre dezavantajlı görüldükleri söylenebilir. Kız psikolojik danışman adayları ailelerine, arkadaşlarına ve mesleklerine erkek adaylardan daha fazla ait hissetmektedir. Bu durum kişisel olduğu kadar mesleki anlamda da onlara bir avantaj sağlayacaktır. Ancak erkek adayların ait olma bakımından kızların anlamlı derecede gerisinde kalması, erkek adaylarda aidiyetin arttırılması yönünde tedbirler alınması gerektiğini düşündürmektedir. Aileye ve arkadaşlara aidiyetlerinin, üniversite öğreniminin çok öncesinde yaşamın ilk yıllarından itibaren alınabilecek tedbirlerle arttırılması mümkün olabilecekken, mesleğe ait olma konusundaki iyileştirmeler üniversite yıllarında, devam ettikleri bölümlerde ve üniversite rehberlik birimlerince yürütülebilecek çalışmalarla mümkün olabilir.

Araştırmanın bir başka bulgusu da psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanlarının ve alt ölçek puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğidir. Sınıf düzeyi ve ait olma ilişkisini inceleyen alan yazın bulguları incelendiğinde bulguların yapılan araştırmayı desteklediği görülmektedir. Örneğin; ergenler üzerinde çalışma yapan bazı araştırmacılar, ergenlerin okula ait olma puanlarında sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuşlardır (Goodenow, 1992; Hagborg,

1994). Lise öğrencilerinin okula ait olma düzeyi ile ilgili yapılan bir başka araştırmada da sınıf düzeyi yükseldikçe ait olma puan ortalamaların düştüğü ve en yüksek ortalamanın dokuzuncu sınıf öğrencilerine ait olduğunu bulunmuştur (Sarı, 2013). Sınıf düzeyleri açısından değerlendirildiğinde sınıf düzeyi yükseldikçe genç yetişkinlik dönemi gelişim özelliklerine bağlı olarak aileye ait olma düzeyinin düşmesi normal kabul edilebilmektedir. Ancak sınıf düzeyi arttıkça arkadaş gruplarının birbirlerini iyice tanınması ve paylaşımlarının artması, mesleki açıdan da sınıf düzeyi arttıkça mesleki derslerin fazlaşması ve yeterlilik bakımından elde edilen kazanımların çoğalması doğrultusunda arkadaş grubuna ve mesleğe ait olma düzeylerinin artması beklenmektedir. Bu anlamda, bu araştırmanın sınıf düzeyi arttıkça arkadaşlara ve mesleğe aidiyetin artmadığı bulgusu düşündürücüdür. Üniversite ortamının ve alınan mesleki eğitimin neden arkadaşlara ve mesleğe aidiyeti arttırılmadığının gelecek araştırmalarda daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin çift anadal yapan adayların lehine farklılaştığı bulgusu bu araştırmanın bir başka dikkat çeken bulgusudur. Çift anadal yapan öğrenciler genel anlamda daha fazla aidiyet yaşadıklarını bildirmişlerdir. Ancak ait olmanın üç alt boyutu (aile, arkadaş grubu, meslek) açısından bakıldığında bu öğrencilerin aidiyet düzeylerinin diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum genel olarak çift anadal öğrencilerinin ait olma düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu ancak üç alt boyuttan herhangi birinin diğerlerinin önüne geçmediği biçiminde yorumlanmıştır. Esasında çift anadal öğrencileri yeni bir sınıfa yeni arkadaşlar ve yeni öğretmenlerle eğitim- öğretime başlamakta ve ikinci bir meslek alanına adım atmaktadırlar. Tüm bunlara karşın, çift anadal öğrencilerinin ait olma düzeylerinin anlamlı biçimde daha yüksek bulunması, alan yazında, çift anadal programlarını tercih eden öğrencilerin görüşlerinin incelendiği araştırmalarda, çift anadal programına kayıt yaptıran öğrencilerin iş

bulma açısından yaşayacakları kolaylık, daha fazla bilgi beceri edinme, seçilen çift anadal programında çalışma arzusu ve kişisel ilgi dolayısıyla bunu tercih ettikleri (Hopcan ve diğerleri, 2014; Temizyürek & Derelioğlu, 2004) yönündeki bulgularla açıklanabilir. Araştırma sonuçlarının da bildirdiği gibi çift anadal programına ilişkin öğrenciler tarafından geliştirilen bu olumlu tutumun, öğrencilerin ait olma düzeylerinin yüksek olmasını desteklediği düşünülmektedir. Ancak belirli bir sınıfa ait olmak yerine aynı anda en az iki üç sınıfın üyesi olmaları özellikle arkadaş gruplarına ait olma konusunda zorlanmalarına neden olabilir. Aileye ait olma bakımından anlamlı bir farklılık bulunmaması da alan yazında genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin bir gelişim görevi olarak aile kontrollerinden uzaklaştıkları yönündeki görüşlerle açıklanabilir.. Örneğin; Arnett (2007), genç yetişkinliği; 18-25 yaş aralığındaki bireylerin kendisinin ve kimliğinin farkına varması, anne-babasından uzaklaşarak kendisini tanıma dönemi olarak tanımlamaktadır. Dryfoos (1990) ise genç yetişkinlikte bireylerin öz tanımlama, kendi değerlerini oluşturma, problemlerle başa çıkma, etkili karar verme, gerekli sosyal becerileri edinme, ailesine karşı duygusal bağımsızlığı kazanma konusunda sorumlulukların gerçekleştirilmesi gerektiği ile ilgili pek çok psikoloğun görüş birliğine vardığını ifade etmektedir (akt. Gençtanırım, 2014). Çift anadal öğrencisi olsun ya da olmasın üniversite öğrencilerinin aileye ait olma düzeylerinde herhangi bir farklılık olmamasının onların içinde buldukları genç yetişkinlik döneminin özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Mesleğe ait olma bakımından incelendiğinde ise çift anadal olan öğrencilerin mesleğe ait olma düzeylerinin asıl anadali psikolojik danışmanlık olan öğrencilere göre bir farklılık göstermemesi onların bu mesleği yapmaya yönelik oldukça istekli olduklarını göstermektedir. Kendi anadallarının dışında en az 60 kredi fazladan ders alarak edinmeye çalıştıkları psikolojik danışmanlık mesleği çift anadal öğrencilerinin bu mesleği edinmelerine yönelik istekliliklerinin göstergesi olarak kabul edildiğinde mesleğe ait

olma bakımından diğer öğrencilerden anlamlı bir farklılık göstermemeleri beklendik bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmanın son bulgusu ise psikolojik danışman adaylarının ait olma toplam puanları, aileye ait olma ve mesleğe ait olma puanlarının B.Ö.-İ.Ö. değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermesi, yani B.Ö. öğrencilerinin puan ortalamalarının İ.Ö. öğrencilerinin puan ortalamalarına göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmasıdır. Arkadaş grubuna ait olma alt boyutunda B.Ö.-İ.Ö. değişkeni bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. B.Ö. öğrencisi olan adayların gündüz saatlerinde kampüste öğrencilik yaparken İ.Ö. öğrencisi olan adayların akşam 17.00'den itibaren derslerine geliyor olmalarının kampüs içinde daha az sosyalleşme imkanına neden olarak B.Ö. ve İ.Ö. öğrencisi olan adaylar arasında arkadaş grubuna ait olma bakımından fark yaratması beklenebilirdi. Ancak araştırmanın bu bulgusu İ.Ö. öğrencisi olan adayların kampüs olanaklarından daha az yararlanma faktörüne rağmen kendilerini arkadaş gruplarına ait hissetme bakımından bir farklılık yaşamadıklarını ortaya koymuştur. Bu bir bakıma sevindirici bir bulgudur. İ.Ö. öğrencisi olan adayların arkadaşlık ilişkileri bakımından dezavantajlı olmadıklarına işaret etmektedir. Alan yazın incelendiğinde ait olmanın bir duygu olmaktan öte paylaşımda bulunmak, karşıdaki kişiye zaman ayırıp çaba sarf etmek olduğu görülmektedir (Mavili ve diğerleri, 2014). Bu açıdan ele alındığında ailesinden uzakta öğrenim gören B.Ö. öğrencilerinin öğrenim gördükleri saatlerin gündüz olması, uyku saatlerinin daha düzenli olması ve üniversiteden çıkış saatlerinin daha erken olması sebebiyle ailesiyle paylaşımda bulunmak ve birlikte vakit geçirmek için İ.Ö. öğrencisi olan adaylara göre daha avantajlı olduğu söylenebilmektedir. Bu durum da B.Ö. öğrencisi olan adayların aileye ait olma düzeylerinin İ.Ö. öğrencisi olan adaylara göre daha yüksek olmasını desteklemektedir. Mesleğe ait olma bakımından B.Ö. öğrencisi olan adayların İ.Ö. öğrencisi olan adaylara göre daha yüksek puanlar almaları başlangıçta daha yüksek yükseköğretime giriş sınav puanıyla bu bölüme gelmiş olmaları ile açıklanabilmektedir. Bunun yanı sıra İ.Ö.

öğrencisi olmanın getirdiği dezavantajların bulunması yine B.Ö. öğrencisi olan adayların mesleğe ait olmalarının daha yüksek olmasını destekler niteliktedir. Örneğin; İ.Ö. öğrencilerinin, İ.Ö. programlarına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerin incelendiği bir araştırmada olumlu görüşlerin ortalaması 45.90 bulunurken olumsuz görüşlerin ortalamasının 79.59 olarak bulunduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada öğrencilerin İ.Ö. programlarında harçlarının B.Ö. programlarındaki harçlardan yüksek olmasının, burslardan yeteri kadar yararlanamamanın, Ramazan ayında iftar saatleri ile ders saatlerinin çakışmasının, üniversitedeki pek çok birimden (Rektörlük, bilgi işlem, öğrenci işleri, kantin, fotokopi vb.) ve okuldaki sosyal faaliyetlerden B.Ö. öğrencileri kadar yararlanamamalarının İ.Ö. öğrencilerini olumsuz görüşlere yönelttiği görülmektedir (Tanrıöğen & Baştürk, 2005). Yapılan bir başka araştırmada da İ.Ö. öğrencilerinin B.Ö. öğrencilerine göre hem meslek bilgisi dersleri hakkında hem de meslek bilgisi derslerine giren öğretim elemanları hakkında olumsuz düşüncelere sahip olduğu bulunmuştur (Yüksel, 2004). Araştırmalar sonucunda görüldüğü gibi İ.Ö. öğrencilerinin sahip olduğu olumsuz tutumlar B.Ö.'de öğrenim gören öğrencilerin mesleğe ait olma düzeylerinin İ.Ö.'de öğrenim görenlere oranla yüksek olmasını destekler niteliktedir. Alan yazın incelendiğinde B.Ö.-İ.Ö. değişkeninin psikolojik danışmanların ait olma düzeyleri üzerindeki etkisini araştıran geçmiş bir araştırmaya rastlanmamaktadır. Bu nedenle yapılan araştırma psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeyinin B.Ö.-İ.Ö. değişkeni üzerindeki etkisini inceleyen ilk çalışma olması açısından önemlidir.

5.2.Öneriler

Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ileride çalışma yapacak olan araştırmacılara ve danışman eğitimcilerine yönelik öneriler aşağıda verilmiştir.

5.2.1. Araştırmacılar için öneriler.

1. Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeyleri sadece cinsiyet, sınıf düzeyi, çift anadal ve B..-İ.. değişkenlerinin etkileri bakımından incelenmiştir. Psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerini daha ayrıntılı bir biçimde anlamak üzere başka araştırmalarda bu değişkenler listesinin (rneğin; anne-baba tutumları, yerleşim yeri özellikleri, benlik saygısı vb.) kapsamı genişletilebilir.

2. Bu çalışmada etkili bir psikolojik danışman olabilmek için ait olma temel ihtiyacı önemli görülerek, danışman adaylarında bu kavramın incelenmesine gidilmiştir. Başka araştırmalarda aday olmaktan çıkararak psikolojik danışmanlık mesleğini yapmaya başlamış kişilerin ait olma düzeyleri incelenebilir. Böylece sadece adaylıklarında değil meslek mensubu olduklarında da psikolojik danışmanların ait olma düzeylerine ve bunun ilişkili olduğu değişkenlere ilişkin bilgi edinilebilir.

3. Araştırmada Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR Anabilim Dalı'nda okuyan psikolojik danışman adayları ile çalışılmıştır. Türkiye'de ve dünyadaki başka üniversitelerde öğrenim gören psikolojik danışman adaylarıyla da benzer araştırmalar tekrarlanarak bulguların genellenebilirliği arttırılabilir.

4. Bu araştırmada kullanılan veriler öz-belirtme (self-report) yöntemi ile elde edilmiştir. Bu nedenle, bu yöntemle elde edilen tüm verilerde olduğu gibi, kişinin kendisine ilişkin ifadeleri ile sınırlanmıştır. Başka araştırmalarda ait olmanın ölçülmesi için farklı yöntemlere (rneğin; gözlem vb.) başvurulabilir.

5. Bu araştırmanın bulguları arasında sınıf düzeyi yükseldikçe, psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinde bir farklılaşma görülmemesinin nedenlerini açıklayabilmek üzere yeni araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyinin artması ile psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerinin farklılaşmamasının kişisel farklılıklarla mı ilgili olduğu yoksa Uludağ niversitesi'nin koşullarından mı kaynaklandığının anlaşılabilmesi için yeni araştırmalar gerekmektedir. Gelecek araştırmalarda psikolojik danışman adaylarının ait

olma düzeylerinin sınıf düzeyi arttıkça nasıl bir değişim gösterdiğinin ayrıntılı biçimde incelenmesi önerilebilir.

5.2.2. Uygulayıcılar için öneriler.

1. Psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerini belirlemenin sağladığı yararların bilinmesinin ardından ait olma gereksinimi üniversite yönetimince diğer tüm bölümlerde öğrenim gören öğrenciler için de ön plana alınarak, yapılacak araştırmalara dahil edilmesi önerilebilir.

2.Yapılan araştırmada sınıf düzeyi arttıkça mesleğe ait olma düzeyinin artmadığı sonucuna ulaşıldığı için adayların sınıf düzeyi arttıkça mesleğe ait olma düzeylerinin artmasını sağlayabilmeye yönelik psikolojik danışman adaylarının birinci sınıfa başladıkları andan itibaren derslerin dışında mesleki gezilerin, etkinliklerin ve üniversite içindeki mesleki faaliyetlerin arttırılmasına önem verilebilir. Örneğin; rehberlik ve araştırma merkezleri ile çeşitli öğretim kademesindeki okulların işleyişini yerinde görmek için geziler düzenlenebilir, PDR öğretim üyeleri kontrolünde adayların bir arada mesleki gelişimlerine yönelik çalışmalar yapabilecekleri mesleki anlamda sosyal sorumluluk projeleri geliştirilebilir, PDR Derneği'nin öğrenciler için hazırladığı seminerlere sınıflar bazında katılım sağlanabilir,

3. İ.Ö. olan psikolojik danışman adaylarının mesleğe ait olma düzeyleri B.Ö. öğrencisi olan adalara göre daha düşük olduğu için İ.Ö. öğrencisi olan psikolojik danışman adaylarının mesleğe ait olma düzeylerini arttırmak için okul içinde düzenlenen psikolojik danışmanlık mesleği ile ilgili konferans, seminer vb. faaliyetlerin saatlerinin İ.Ö. olan adayların da katılabileceği şekilde planlanması önerilebilir.

4. Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının sınıf düzeyi arttıkça arkadaş grubuna ait olma düzeylerinin artmadığı sonucuna ulaşıldığından psikolojik danışman adaylarının sınıf düzeyi arttıkça ait olma düzeylerinin de arttırmasını sağlamak için arkadaş grubuna ait olma duygusunu ön plana çıkartacak çeşitli organizasyonlar düzenlenebilir.

Örneğin; göz ve bahar döneminde olmak üzere tüm psikolojik danışman adaylarının katılacağı buluşma günlerinin organize edilmesi, psikolojik danışman adayları arasında çeşitli sportif faaliyetler düzenlenmesi, PDR topluluğunun koordinatörlüğünde yakın illere kültürel geziler planlanması ve güncel olarak yapılan faaliyetlerin sayısının arttırılması önerilebilir.

5. Bunların yanı sıra, psikolojik danışman adaylarının ait olma düzeylerini gözden geçirmelerine ve sonrasında arttırmalarına yönelik olarak müdahale programları geliştirilerek bu programların ön test-son test ve kontrol gruplu deneysel desene uygun olarak etkililiği sınıanabilir.

Kaynakça

- Adler, A. (2015). *Sosyal ilgi-İnsanoğluna bir davet*. (Çev.A.Tekşen). İstanbul: Payel Yayıncılık. (Eserin orijinali 1964'te yayımlanmıştır).
- Akdoğan, A. A. & Köksal, O. (2014). Aidiyet algısının örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisinde yöneticiye güvenin aracılık rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 25-43.
- Akpınar, O. & Öz, F. S. (2013). Gerçeklik terapisi: Özellikler, temel kavramlar, tedavi, uygulama ve değerlendirme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 1-22.
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Altıntaş, E. & Gültekin, M. (2005). *Psikolojik danışma kuramları*. İstanbul: Alfa Aktüel Yayıncılık.
- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it and what is it good for?. *Child Development Perspectives*, 1(2), 68-73.
- Aydın, O., Şahin, D., Güzel, H. Y., Abayhan, Y., Kaya, A. G. & Ceylan, S. (2013). Ait olma ihtiyacının ve haberdar olmanın psikolojik dışlanmaya gösterilen tepkiler üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 28(72), 21-31.
- Bacanlı, H. (2006). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baskin, T. W., Quintana, S. M. & Slaten, C. D (2014). Family belongingness, gang friendships and psychological distress in adolescent achievement. *Journal of Counseling & Development*, 92, 398-405.
- Bayraktar, G. (2007). *Güreşçilerin psikolojik ihtiyaçları ile atılganlık düzeylerinin bireysel başarılarına etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bellici, N. (2012). *Gerçeklik terapisinde yapılandırılmış eğitim programının ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma, okullarına devamlarının sağlanması, sosyal duygusal öğrenme beceri düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Blau, G. (1985). The measurement and prediction of career commitment. *Journal of Occupational Psychology*, 58, 277–288.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2009). Özerklik desteği, temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve öznel iyi olma: Öz-belirleme kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 23-31.
- Collison, B. (2013). The social projection of belongingness needs. *North American Journal of Psychology*, 15(3), 513-526.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma kuram ve uygulamaları*. (Çev. T. Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık. (Eserin orijinali 2005'te yayımlanmıştır).
- Coşkun, E., Özer, B. & Tiryaki, E. N. (2010). Türkçe öğretmen adaylarının özel alan yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 123-136.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2014). *Anlamlı ve coşkulu bir yaşam için savaşçı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Deci, L. E. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 11(4), 277-268.
- Demirtaş, H., Cömert, M. & Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Dreikurs, R. & Cassel, P. (1991). *Discipline without tears*. New York, NY: Penguin.

- Eren, E. (1989). *Yönetim psikolojisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme ve İktisadi Enstitüsü Yayınları.
- Ergüner-Tekinalp, B. (2016). Adleryan kuramın pozitif psikoloji bağlamında değerlendirilmesi. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 34-49.
- Eroğlu, F. (1996). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta.
- Ersanlı, K. & Koçyiğit, M. (2013). Ait olma ölçeğinin psikometrik özellikleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 751-764.
- Eşici, H. (2013). Zorbacı davranışlar ile seçim teorisine dayalı temel ihtiyaçların karşılanması arasındaki ilişki. *Türk Eğitim Dergisi*, 11(2), 151-168.
- Freeman, T. M., Anderman, L. H. & Jensen, J. M. (2007). Sense of belonging in college freshmen at the classroom and campus levels. *The Journal of Experimental Education*, 75(3), 203-220.
- Frey, L. M. & Wilhite, K. (2005). Our five basic needs: Application for understanding the function of behavior. *Invention in School and Clinic*, 40(3), 156-160.
- Fromm, E. (2015). *Özgürlükten kaçış*. (Çev. Ş. Yeğin). İstanbul: Say Yayınları. (Eserin orijinali 1941'de yayımlanmıştır).
- Geçtan, E. (1980). Erich Fromm ve insançı psikoloji. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1), 119-129.
- Gençtanırım, D. (2014). Riskli davranışlar ölçeği üniversite formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 24-34.
- Glasser, W. (1999). *Kişisel özgürlüğün psikolojisi: Seçim teorisi*. (Çev. M. İzmirli). İstanbul: Hayat Yayınları. (Eserin orijinali 1998'de yayımlanmıştır).

- Goodenow, C. (1992). *School motivation, engagement, and sense of belonging among urban adolescent students*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Fransisco, CA.
- Göksu, T. (2002). Maslow'un ihtiyaçlar (güdüler) piramidi ve polisin yabancılaşma olgusu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(3-4), 27-48.
- Güneş, A. (2015). *Tutunma çabası aidiyet*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Güven, S. (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin kazandırdığı yeterlikler yönünden değerlendirilmesi (İnönü üniversitesi eğitim fakültesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-16.
- Hackney, H. & Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı*. (Çev. T. Ergene & S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık. (Eserin orijinali 2005'te yayımlanmıştır).
- Hagborg, W. J. (1994). An exploration of school membership among middle and high school students. *Journal of Psychological Assessment*, 12, 312-323.
- Hopcan, S., Polat, E. & Adıgüzel, T. (2014). Çift anadal programında okuyan öğrencilerin görüşleri: Bir değerlendirme çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 287-299.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistiki teknikler*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karaman, Ö. (2013). *Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye ait olma gereksinimlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kardeş-Selimoğlu, S. & Yeşilçelebi, G. (2014). Mesleki aidiyetin bağımsız denetim kalitesi üzerine etkisi: Bağımsız denetçiler üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64, 27-52.

- Kember, D., Lee, K. & Li, N. (2001). Cultivating a sense of belonging in part-time students. *International Journal of Lifelong Education*, 20(4), 326-341.
- Koçyiğit, M. (2014). *Cinsiyete ve ait olma düzeylerine göre üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Levett-Jones, T., Lathlean, J., Maguire, J. & Mcmillan, M. (2007). Belongingness: A critique of the concept and implications for nursing education. *Nurse Education Today*, 27, 210-218.
- Marshall, S., Zhou, M., Gervan, T. & Wiebe, S. (2012). Sense of belonging and first-year academic literacy. *Canadian Journal of Higher Education*, 42(3), 116-142.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*, New York: Herper & Row.
- Maslow, A. (2015). *İnsan olmanın psikolojisi*. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık. (Eserin orijinali 1962'de yayımlanmıştır).
- Mavili, A., Kesen, N. F. & Daşbaşı, S. (2015). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 29-45.
- Mentiş-Taş, A. (2005). Öğretmen eğitiminde aktif öğrenme. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 177-184.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2001), Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html>'den alınmıştır.
- Morrow, P. C. (1983). Concept redundancy in organizational research: The case of work commitment. *Academy of Management Review*, 8(3). 486-500.

- Ocak, B. (2004). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okula ait olma duyguları ve bazı sosyo-demografik özelliklerinin gösterdikleri istenmeyen davranışlarla ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Oğuz-Duran, N. & Yılmaz-Sayar, D. (2016). The sense of belonging as a predictor of life goals among Turkish counselor candidates. *The Online Journal of Counseling and Education*, 5(2), 50-62.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.
- Özer, G. (2009). *Öz-belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özmen, A. (2004). *Seçim kuramına ve gerçeklik terapisine dayalı öfkeyle başa çıkma eğitim programının ve etkileşim grubu uygulamasının üniversite öğrencilerinin öfkeyle başa çıkma becerileri üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztop, S. (2014). Kurumsal aidiyet bilincinin çalışanların örgütsel değişim algısı üzerindeki etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 299-316.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual*. Sydney: Sabon by Bookhouse.
- Ploskonka, R. A. & Servaty-Seib, H. L. (2015). Belongingness and suicidal ideation in college students. *Journal of American College Health*, 63(2), 81-87.

- Sarı, E. (2014). Effects of forgiveness on self actualization. *Elementary Education Online*, 13(4), 1493-1501.
- Sarı, M. (2012). Sense of school belonging among elementary school students. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 1-11.
- Sarı, M. (2013). Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 147-160.
- Shirfon, R. (2010). Adler's need to belong: Mental health. *The Journal of Individual Psychology*, 66(1), 10-29.
- Slaten, C. & Baskin, T. W. (2014). Examining the impact of peer and family belongingness on the career decision-making difficulties of young adults: A path analytic approach. *Journal of Career Assessment*, 22(1), 59-74.
- Tabachnick, B. & Fidell, L. S. (Ed.). (2001). *Using multivariate statistics* (Fourth ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışmanlık ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tanrıoğen, A. & Baştürk, R. (20-23 Eylül 2005). *İkinci Öğretim Öğrencilerinin İkinci Öğretim Programına İlişkin Görüşleri*. XIV. Eğitim Bilimleri Kongresinde sunuldu, Denizli.
- Temizyürek, K. & Derelioğlu, Y. (2004). Üniversite öğrencilerinin çift anadal-yandal programlarına ilişkin tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 1-9.
- Türk Dil Kurumu (2011). (Tıpkıbasım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkdoğan, T. & Duru, E. (2011). Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 199-223.
- Ültanır, E. (2003). *İlköğretim birinci kademedeki rehberlik ve danışma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Vaz, S., Falkmer, M., Ciccarelli, M., Passmore, A., Parsons, R., Tan, T. & Falkmer, T. (2015). The personal and contextual contributors to school belongingness among primary school students. *Public Library of Science*, 10(4), 1-21.
- Vural, R. A., Özelçi, S. Y., Çengel, M. & Gömleksiz, M. (2013). The development of the "sense of belonging to school" scale. *Eurasian Journal of Educational Research*, 53, 215-230.
- Vurgun, L. (2013). Kurumsal değerlerin aidiyet üzerindeki etkisi ve kamusal örneklem. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 50(582), 75-90.
- Yarkın, E. (2013). *Temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma düzeyinin ilişki doyumu ve yaşam doyumu düzeyine katkısının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Walker, C. O. & Greene, B. A. (2009). The relationship between student motivational beliefs and cognitive engagement in high school. *The Journal of Educational Research*, 102(6), 463-471.
- Yavuzer, H. (2000). *Okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yüksek Öğretim Kurulu (1992). Yükseköğretim kurumlarında ikili öğretim yapılması, 2547 sayılı yükseköğretim kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek madde eklenmesi hakkında kanun. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3843.pdf> den alınmıştır.
- Yüksek Öğretim Kurulu (2010). Yükseköğretim kurumlarında önlisans ve lisans düzeyindeki programlar arasında geçiş, çift anadal, yan dal ile kurumlar arası kredi transferi yapılması esaslarına ilişkin yönetmelik. http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRr/10279/18082 'den alınmıştır.
- Yüksel, S. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik direnç davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(1), 171-200.

EKLER

Ek 1:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet: K () E ()

Birinci öğretim () İkinci öğretim ()

Çift Anadal mısınız? Evet () Hayır ()

Sınıf: 1 () 2 () 3 () 4 () Diğer ()

Yaş:

Ek 2:

AİT OLMA ÖLÇEĞİ*

Aşağıda çeşitli ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin her birini okuyarak, 1 (hiç katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında size en uygun olan sütuna işaretleme yapınız.

		Hiç katılmıyorum		Tamamen katılıyorum		
		1	2	3	4	5
1.	İhtiyaç duyduğumda bana destek olacak çok arkadaşım var.					
2.	Kendimi, eğitimini aldığım mesleğe ait hissetmiyorum.					
3.	İçtenlikle kabul edildiğim bir arkadaş grubum var.					
4.	Eğitimini aldığım mesleği yapma fikri beni heyecanlandırıyor.					
5.	Gerektiğinde ailemin bana destek olacağını biliyorum.					
6.	Eğitimini aldığım mesleğin bir parçası olacağıma inanıyorum.					
7.	Keyifli vakit geçirdiğim gerçek dostlarım var.					
9.	Ailemle aramızda bana huzur veren bir bağ var.					
12.	Kendimi ailemin yanında güvende hissedirim.					

*Ölçeğin maddeleri eksik verilmiştir.

Ek 3:

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı: 90661511-900/249
Konu: Dizem YILMAZ SAYAR'ın Anket
Uygulaması

18/01/2016

EĞİTİM BİLİMLERİ BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından değerlendirilerek uygun bulunan, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Dizem YILMAZ SAYAR'ın "Psikolojik Danışman Adaylarının Yaşam Amaçları ve Ait Olma Düzeylerinin İncelenmesi Cinsiyet ve Sınıf Düzeyinin Etkisi" konulu tez çalışması kapsamında Bölümünüz öğrencilerine ekli anketi uygulama isteği Rektörlüğümüzce de uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Muammer DEMİREL
Dekan

Ek :
Yazı örneği (9 sayfa)

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

U.U. Eğitim Fakültesi Dekanlığı Görükle Kampüsü 16059 Nilüfer/BURSA Ayrıntılı Bilgi
Tel : 0224 2942157- 2942165 Faks: 0224 2942199 Sibel B., Şef
e-posta : efpersonel@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: <http://egitim.uludag.edu.tr>

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır. Teyit için: <https://udos.uludag.edu.tr/teyit/71u3KTrN3kLE6FKw9MhBHL4w>

Ek 4:

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı: 20585590-302.14/792

25/03/2016

Konu: Tez Konusu Değişikliği

Sayın Dizem YILMAZ SAYAR
İhsaniye Mah. Fatih Sultan Mehmet Bulvarı
Orsa Sit. A Blk. K:7 D:28
Nilüfer/BURSA

Yüksek Lisans tez konunuzun değiştirilmesine ilişkin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığının teklifi uyarınca Enstitü Yönetim Kurulunun 22.03.2016 tarih ve 2016/08-01 sayılı kararı ile tez konunuzun "Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Düzeylerinin İncelenmesi: Uludağ Üniversitesi Örneği" olarak değiştirilmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinizi ve danışmanınız ile iletişime geçmeniz konusunda gereğini rica ederim.

imza

Doç. Dr. Esim GÜRSOY
Müdür V.

U.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Görükle Kampusu 16059 Nilüfer/BURSA

Bilgi için: Ali ALKİŞ

Tel : 0224 2940975 Faks: 0224 2940975

Memur

e-posta : egtbil@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: www.uludag.edu.tr

Tel : 0224 2942883

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır. Teyit için: https://udos.uludag.edu.tr/teyit/?j_eG0f27nUWN9seQXZpSqw

ÖZ GEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Osmangazi-1988

Öğr. Gördüğü Kurumlar	Başlama	Bitirme	Kurum
	Yılı	Yılı	Adı
İlköğretim	1994	2002	Hürriyet İlköğretim Okulu
Lise	2002	2006	Bursa Erkek Lisesi
Lisans	2006	2010	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2010	2016	Uludağ Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller ve : İngilizce - Orta

Düzeyi

Çalıştığı Kurumlar	Başlama ve Ayrılma	Kurum
	Tarihleri	Adı
	1.2010-2015	Beyoğlu Şehit Öğretmen Neşe Alten Ortaokulu
	2.2015-	Bursa Şahin Yılmaz İlkokulu

Aldığı Ödüller : Milli Eğitim Bakanlığı Çalışkanlık Belgesi

Katıldığı Eğitimler :

1. 7-19 Yaş Aile Eğitimi
2. Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi

Yayımlanan Çalışmalar :

Oğuz-Duran, N. & Yılmaz-Sayar, D. (2016). The sense of belonging as a predictor of life goals among Turkish counselor candidates. *The Online Journal of Counseling and Education*, 5(2), 50-62.

Dizem Yılmaz Sayar

22/06/2016

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Dizem YILMAZ SAYAR
Tez Adı	Psikolojik Danışman Adaylarının Ait Olma Düzeylerinin İncelenmesi : Uludağ Üniversitesi Örneği
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin %10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama İzni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasının ertelenmesini istiyorum 1 yıl ☐ 2 yıl ☐ 3 yıl ☒ ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin vermiyorum

Hazırlamış olduğum tezimin yukarıda belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 20.07.2016

İmza :